

AMBASADA RP W REPUBLICIE WŁOSKIEJ

PRAKTYCZNY PORADNIK DLA OBYWATELI POLSKICH PRZYJEŹDZAJĄCYCH DO PRACY NA TERYTORIUM WŁOCH

Rzym, czerwiec 2011

1. REPUBLIKA WŁOSKA. INFORMACJE PODSTAWOWE.

2. WJAZD NA TERYTORIUM REPUBLIKI WŁOSKIEJ.

2.1. System prawny

2.2. Informacje praktyczne dla przyjeżdżających do Włoch

3. PRAWO POBYTOWE.

3.1. Pobyt do trzech miesięcy

3.2. Meldunek

3.3. Pobyt powyżej trzech miesięcy

4. PRACA I PODATKI W REPUBLICIE WŁOSKIEJ.

4.1. Podstawowe zasady nawiązania i wygaśnięcia stosunku pracy

4.2. Samozatrudnienie

4.3. Praca sezonowa

4.4. Pomoc w sytuacji sporu z pracodawcą

4.5. Opodatkowanie dochodów z pracy we Włoszech

4.6. Polsko-włoska umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania

5. ŚWIADCZENIA SOCJALNE.

5.1. Zasiłek rodzinny dla pracowników najemnych

5.2. Dodatek macierzyński INPS

5.3. Dodatek macierzyński od gmin

5.4. Zasiłek z tytułu bezrobocia

6. SZCZEPIENIA, SŁUŻBA ZDROWIA.

6.1. Szczepienia

6.2. Ubezpieczenie przy pobytach turystycznych

6.3. Opieka zdrowotna przy pobycie ponad trzy miesiące

7. SZKOŁA W REPUBLICIE WŁOSKIEJ.

7.1. Organizacja systemu szkolnictwa

7.2. Nauczanie języka polskiego we włoskich szkołach państwowych

7.3. Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za granicą (ORPEG)

7.4. Uznawanie wykształcenia

7.5. Uznawanie kwalifikacji zawodowych

8. INFORMACJE DLA KIEROWCÓW I POSIADACZY SAMOCHODÓW.

8.1. Obowiązek przerejestrowania samochodu

8.2. Prawo jazdy

8.3. Mandat i zatrzymanie pojazdu

8.4. Podstawowe zasady dot. korzystania z samochodu i dróg we Włoszech

9. PRZYDATNE INFORMACJE I ADRESY.

9.1. Przepisy celne

9.2. Bezpieczeństwo

9.3. Bezdomność

9.4. Informacje o zagrożeniach (handel ludźmi)

9.5. Święta we Włoszech

9.6. Użyteczne adresy internetowe

10. ADRESY POLSKICH PRZEDSTAWICIELSTW DYPLOMATYCZNYCH I KONSULARNYCH W REPUBLICIE WŁOSKIEJ.

Uwaga: Niniejsze opracowanie jest jedynie materiałem informacyjno-promocyjnym i nie ma mocy prawnej. Wydział Konsularny Ambasady RP w Rzymie nie ponosi odpowiedzialności za skutki decyzji i działań podjętych na podstawie zawartych w nim informacji. Moc wiążącą posiadają jedynie włoskie przepisy w języku włoskim.

1. REPUBLIKA WŁOSKA. INFORMACJE PODSTAWOWE.

Stolica: **Rzym**

Obszar: **301 tyś. km kw.**

Ludność: **60 mln** (Rzym 2,8 mln)¹

Waluta: **euro (EUR)**

Włochy są krajem o ustroju republiki parlamentarnej. Administracyjnie państwo podzielone jest na **20 regionów**: Abruzja, Apulia, Basilicata, Emilia-Romania, Friuli-Wenecja Julijska, Kalabria, Kampania, Lacjum, Liguria, Lombardia, Marche, Molise, Piemont, Sardynia, Sycylia, Toskania, Trydent-Górna Adyga, Umbria, Dolina Aosty, Wenecja Euganejska.

Do Republiki Włoskiej należy także miejscowość i gmina **Campione d'Italia**, która jest włoską eksklawą w szwajcarskim kantonie Ticino. Administracyjnie przynależy ona do regionu Lombardia.

Językiem urzędowym jest **język włoski**. Bez podstawowej chociażby znajomości tego języka bardzo trudno funkcjonować zarówno na włoskim rynku pracy, jak i w życiu codziennym. Znajomość języka angielskiego nie wystarcza do załatwiania spraw w urzędach.

Równocześnie rangę języka urzędowego posiadają także, obok włoskiego, język francuski (w Dolinie Aosty), język niemiecki (w Trydencie-Górnej Adydze) oraz język słoweński (w Friuli-Wenecji Julijskiej).

Najważniejsze telefony alarmowe:

<u>Ogólny telefon alarmowy</u>	<u>112</u>
<u>Karabinierzy (Carabinieri)</u>	<u>112</u>
<u>Policja (Polizia)</u>	<u>113</u>

¹ Dane Włoskiego Urzędu Statystycznego (ISTAT) z 31.12.2010. Statystyki dostępne są na stronie internetowej www.istat.it.

<u>Straż Pożarna (Vigili del Fuoco)</u>	115
<u>Pogotowie Ratunkowe (Pronto Soccorso)</u>	118
<u>Pomoc Drogowa (Soccorso Stradale)</u>	116

2. WJAZD NA TERYTORIUM REPUBLIKI WŁOSKIEJ.

Obywatele polscy korzystają z prawa do swobodnego przepływu osób w ramach Unii Europejskiej oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Dokumentem podróży uprawniającym do bezwizowego wjazdu i pobytu (niezależnie od jego celu) na terytorium Republiki Włoskiej do 90 dni, jest **ważny nieuszkodzony paszport lub dowód osobisty**, zawierający aktualną fotografię. Przed wyjazdem należy się upewnić, czy dokument jest ważny, w wystarczająco dobrym stanie i czy pozwala na stwierdzenie tożsamości.

Prawo swobodnego przemieszczania się i pobytu we Włoszech do 3 miesięcy otrzymuje też członek rodziny obywatela UE, niezależnie od jego przynależności państwowej.

Ograniczenia swobodnego przemieszczania się i pobytu mogą mieć miejsce jedynie w przypadkach osób zagrażających powszechnemu porządkowi publicznemu lub polityce bezpieczeństwa wewnętrznego państwa włoskiego (np. podejrzanych o terroryzm).

Dane większości obywateli polskich, którzy zostali wydaleny z terenu Włoch i otrzymali zakaz wjazdu przed 1.05.2004, zostały wykreślone z rejestru osób niepożądanych. Oznacza to, iż osoby te mogą obecnie wjeżdżać bez przeszkód do Włoch, za wyjątkiem wymienionych powyżej przypadków.

2.1. System prawny

Przebywając na terytorium Republiki Włoskiej, należy mieć na uwadze, iż w pełni podlega się miejscowym przepisom prawa cywilnego, karnego, administracyjnego oraz podatkowego. Nieświadomość tego może być przyczyną poważnych komplikacji.

Obywatel polski przebywający na terytorium Republiki Włoskiej nie tylko ponosi przewidziane tutejszym prawem konsekwencje drobnych wykroczeń lecz także, w przypadku gdy dopuści się popełnienia czynu karalnego, zostanie postawiony przed włoskim sądem na podstawie

miejscowego prawa. Ewentualna kara będzie mieć miejsce w jednym z włoskich zakładów karnych.

Miejscowe przepisy będą miały również zastosowanie w sprawach regulowanych prawem cywilnym – np. w zakresie stosunków pomiędzy rodzicami i dziećmi zamieszkałymi na terytorium Republiki Włoskiej. W uzasadnionych miejscowym prawem przypadkach włoskie sądy i instytucje mają prawo ingerować w te relacje, o ile stwierdzą zagrożenie dobra dziecka. Fakt, iż rodzice i dziecko są polskimi obywatelami nie odgrywa decydującej roli – kluczowe jest zamieszkiwanie na terytorium Włoch. W skrajnych przypadkach możliwe jest np. czasowe ograniczenie przez miejscowy sąd prawa do opieki nad dzieckiem, a także odebranie dziecka rodzicom i skierowanie go do odpowiedniego ośrodka lub do rodziny zastępczej.

UWAGA! Przeprowadzenia narkotykowe zagrożone są we Włoszech, w zależności od ich kwalifikacji, karą pozbawienia wolności w różnym wymiarze (od 1 roku do 22 lat), a także wysoką karą pieniężną. Natomiast nielegalny wóz na terytorium Włoch papierosów produkcji zagranicznej jest zagrożony grzywną oraz karą pozbawienia wolności w wymiarze od dwóch do pięciu lat. Karany jest ponadto zakup sprzedawanych na ulicach podrabianych artykułów znanych marek światowych (suma grzywny dochodzi nawet do 3 tys. EUR).

2.2. Informacje praktyczne dla przyjeżdżających do Włoch

- W przypadku kradzieży mienia lub dokumentów, należy bezzwłocznie zgłosić to zdarzenie w najbliższym komisariacie policji lub karabinierów.

Jak najszybciej trzeba też zastrzec zgubione lub skradzione karty płatnicze i kredytowe. W razie utraty paszportu lub polskiego dowodu osobistego, po zgłoszeniu faktu na policji, należy skontaktować się z polską placówką dyplomatyczną lub konsularną.

WAŻNE! Zgłoszenie utraty dokumentów tożsamości wymaga osobistej obecności w urzędzie konsularnym.

- Osoby będące uczestnikami zdarzenia komunikacyjnego informuje się, iż czas oczekiwania na uzyskanie od włoskiej policji protokołu powypadkowego jest relatywnie długi: wynosi 30 dni (przy wystąpieniu wyłącznie szkód materialnych), natomiast więcej (120 dni a w najbardziej skrajnych przypadkach nawet do zakończenia postępowania wyjaśniającego) w sytuacji gdy biorące w nim udział osoby odniosły obrażenia.

Prawo do odebrania protokołu posiadają jedynie sam zainteresowany lub jego pełnomocnik – włoski adwokat.

- Przywóz zwierząt domowych na terytorium Republiki Włoskiej. Od 1 października 2004 r. zwierzęta domowe towarzyszące właścicielom w podróży do państw Unii Europejskiej, w tym również do Włoch, muszą posiadać własne paszporty, co jest wymogiem prawa unijnego.

Do wyrobienia paszportu z emblematami UE potrzebne są dokumenty zawierające dane właściciela oraz informacje na temat zwierzęcia. Niezbędne jest także przedstawienie zaświadczenia o szczepieniach zwierzęcia i przebytych chorobach. Zwierzę musi mieć identyfikator w postaci elektronicznego chipu, którego numer i miejsce umieszczenia będą odnotowane w paszporcie.

Paszporty wydają lecznice weterynaryjne, których spis znajduje się na stronie internetowej Krajowej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej. Identyczne zasady obowiązują w podróżach z psami i kotami do sąsiednich państw nie należących do Unii Europejskiej, ale mających te same standardy ochrony przed wścieklizną, tzn. do Watykanu i San Marino.

- Wszystkie autostrady na terenie Republiki włoskiej są płatne. Należność uiszcza się bezpośrednio przy zjazdach z autostrad w konkretnych miejscowościach. Istnieje możliwość dokonania płatności gotówką (w Euro) oraz kartą bankomatową (włoską) lub kredytową, jak również specjalną kartą magnetyczną, którą można kupić w kioskach (trzeba wówczas zjechać na stanowisko Viacard). Nie ma natomiast obowiązku wykupywania winiet.

Opłata zależna jest od klasy pojazdu: przykładowy koszt podróży samochodem osobowym lub motocyklem na trasie z Mediolanu do Neapolu (ok. 765 km) wynosi 49 Euro. Więcej informacji na temat przepisów, podziału klas pojazdów, a także wysokości opłat przejazdowych obowiązujących na włoskich autostradach uzyskać można na stronie www.autostrade.it. Istnieje tam też możliwość obliczenia opłaty na konkretnej trasie. Strona dostępna jest w językach włoskim i angielskim.

- **Inne ważne ogólne informacje praktyczne**

Godziny otwarcia instytucji, urzędów i punktów handlowych w większości włoskich regionów:

- sjeść: godz. 13.00 (13.30) – 15.30 (16.00);
- większość głównych muzeów i zabytków pozostaje zamkniętych w dniach: 1.I, 1.V. i 25.XII;
- godz. otwarcia urzędów: pn. – śr – pt. (8.00 - 13.00), wt. – czw. (8.00 - 13.00 i 14.00 - 16.00);
- godz. otwarcia urzędów pocztowych: pn. – pt. 8.30 - 14.00, sob.

8.30 - 13.00;

- godz. otwarcia banków: pn. – pt. 9.00 - 13.30 i 14.30 (14.45) - 15.30 - (15.45);

- godz. otwarcia sklepów poza ścisłym centrum turystycznym: 9.00 - 13.00 i 15.30 - 19.30 (20.00).

Domy towarowe są zazwyczaj otwarte przez cały dzień.

3. PRAWO POBYTOWE.

3.1. Pobyt do trzech miesięcy

Pobyt na terytorium Republiki Włoskiej maksymalnie przez okres do 3 miesięcy nie wymaga od obywatela polskiego dodatkowych formalności, poza spełnieniem obowiązku meldunkowego w ciągu 48 godzin od momentu przyjazdu.

Obywatel polski musi również posiadać – i jeśli to konieczne – okazać władzom włoskim, dokument tożsamości (paszport lub dowód osobisty) wydany przez właściwy urząd kraju pochodzenia i ważny na wyjazd z tego kraju.

UWAGA! Obywatel Unii i jego rodzina nie mają prawa do świadczeń opieki socjalnej (m.in. zasiłków rodzinnych, dodatków macierzyńskich, etc.) przez pierwsze trzy miesiące pobytu, chyba, że takie prawo jest uznawane z mocy wykonywanej działalności lub z mocy innych przepisów prawnych.

3.2. Meldunek

We Włoszech istnieje obowiązek meldunkowy. Dopełnić go powinien obywatel włoski (bądź innej narodowości, spełniający warunki do legalnego pobytu w państwie) goszczący w swoim domu cudzoziemca. Musi on w ciągu 48 godzin zgłosić na miejscowej policji (*Commissariato della Polizia di Stato*) jego pobyt oraz podać dokładny adres.

W przypadku pobytu w ośrodkach turystycznych (hotelach, domach wczasowych, pensjonatach, campingach itp.) obowiązku tego dopełnia ich administracja.

3.3. *Pobyt powyżej trzech miesięcy*

Pobyt powyżej 3 miesięcy wymaga od obywatela polskiego wystąpienia do Urzędu Gminy (*Ufficio del Comune*) właściwego dla miejsca pobytu o wpis do rejestru mieszkańców (*iscrizione anagrafica*). Warunkiem uzyskania wpisu jest przedłożenie dokumentów potwierdzających:

- legalne zatrudnienie lub prowadzenie zarejestrowanej działalności gospodarczej na terenie Włoch, lub
- posiadanie środków na pokrycie kosztów utrzymania we Włoszech siebie i swojej najbliższej rodziny² bez konieczności korzystania z pomocy społecznej oraz ubezpieczenia pokrywającego koszty leczenia, lub
- naukę w zarejestrowanych szkołach i ośrodkach oraz posiadanie środków na pokrycie kosztów utrzymania we Włoszech siebie i swojej najbliższej rodziny bez konieczności korzystania z pomocy społecznej oraz ubezpieczenia pokrywającego koszty leczenia.

Minimalne zasoby materialne jakie należy udokumentować by otrzymać potwierdzenie zameldowania we Włoszech są następujące:

- Euro 5.061,68 - Wnioskodawca + 1 osoba z rodziny
- Euro 10.123,36 - Wnioskodawca + 2 lub 3 osoby z rodziny
- Euro 15.185,04 - Wnioskodawca + 4 i więcej osób z rodziny

Posiadanie zasobów materialnych można udowodnić poprzez odpowiednią dokumentację (m.in. zaświadczenie o pobieraniu emerytury, zeznanie dochodowe, informacje o posiadanych papierach wartościowych, poręczenie, książeczki oszczędnościowe, wyciąg z konta bankowego) lub poprzez dokumentację zastępczą przewidzianą przez art. 46 i 47 rozporządzenia Prezydenta Republiki nr 445 z dnia 28 grudnia 2000 r. (tzw. oświadczenia własne).

W przypadku potwierdzenia dochodów za pomocą oświadczenia własnego (*autodichiarazione*), dokument ten musi zawierać dokładne informacje pozwalające na dokonanie kontroli (także droga losową) odnośnie posiadanych zasobów ze strony odpowiednich włoskich urzędów.

Na podstawie przedstawionych przez polskiego obywatela odpowiednich dokumentów, wpis do rejestru osób zameldowanych uzyskuje on sam, a także jego małżonek, pozostające na utrzymaniu dzieci (do 21 roku życia) oraz rodzice, nawet jeśli nie posiadają obywatelstwa UE.

² **Najbliższymi członkami rodziny** są - niezależnie od ich obywatelstwa – małżonkowie, dzieci pochodzące z małżeństwa i dzieci pozamażeńskie (także pasierbowie, pasierbice i dzieci adoptowane), do chwili ukończenia przez nie 21 roku życia, lub powyżej tej granicy, jeżeli pozostają jeszcze na utrzymaniu rodziców, jak również rodzice i teściowie, pod warunkiem zapewnienia im środków na utrzymanie.

W momencie złożenia wniosku o zameldowanie, wydawane jest potwierdzenie dokonania tej czynności (*ricevuta d'iscrizione anagrafica*), równoważne dotychczasowemu pozwoleniu na pobyt.

Do wniosku należy dołączyć następujące dokumenty:

- 1) ważny dokument tożsamości (paszport lub dowód osobisty kraju pochodzenia, ważny na wyjazd z tego kraju);
- 2) włoski numer identyfikacji podatkowej (*codice fiscale*), wydany przez kompetentny urząd podatkowy (*Agenzia delle Entrate*);
- 3) oświadczenie o miejscu zamieszkania;
- 4) potwierdzenie uzyskiwania dochodów z wykonywanego stosunku pracy (również emerytury lub renty), posiadania odpowiednich (wymaganych ustawą) własnych środków finansowych, bądź ewentualnie ważną umowę o pracę z określonymi numerami identyfikacyjnymi ubezpieczenia społecznego INPS i INAIL, lub tzw. *lettera di assunzione*, tj. deklarację pracodawcy o zamiarze zatrudnienia, a także zawiadomienie o zatrudnieniu wysłane przez pracodawcę do kompetentnego terytorialnie biura pośrednictwa pracy (*comunicazione al Centro per l'impiego*).

Po rozpatrzeniu wniosku i dokonaniu wpisu do rejestru mieszkańców, obywatel polski będzie mógł otrzymać włoski dowód osobisty (*carta d'identità*). Dokument ten nie będzie jednak upoważniać do przekraczania granicy Włoch (*documento non valido per espatrio*).

Okres, na jaki będzie ważne zameldowanie powinien być taki sam, jak udowodniony w przedstawionej dokumentacji okres spełnienia wymienianych warunków. Obywatele UE przebywający legalnie i nieprzerwanie na terenie Italii przez okres 5 lat, uzyskają automatycznie prawo stałego pobytu (*diritto al soggiorno permanente*).

Po otrzymaniu wpisu potwierdzającego zameldowanie należy udać się do kompetentnej w stosunku do miejsca zameldowania przychodni (*ASL*), gdzie składa się wniosek o wydanie włoskiej książeczki zdrowia (*tessera sanitaria*) oraz dokonuje wyboru lekarza rodzinnego (*medico di famiglia*).

Niespełnienie wymogów na pobyt

W ramach ustalonej procedury wpisu do rejestru mieszkańców we włoskich gminach, jeśli obywatel Polski nie spełnia warunków koniecznych do uzyskania wpisu na pobyt przekraczający 3 miesiące, kompetentne terytorialnie Biuro Ewidencji Ludności (*Ufficio Anagrafe*) odmawia wpisu do rejestru. Przeciwko decyzji odmownej możliwe jest odwołanie do Sądu, zgodnie z art. 8 rozporządzenia rządu nr 30/2007.

4. PRACA I PODATKI W REPUBLICE WŁOSKIEJ.

Decyzja o definitywnym i bezwarunkowym uwolnieniu włoskiego rynku pracy dla obywateli polskich podjęta została przez władze Italii 21 lipca 2006 r. Zniosła ona tym samym obowiązujące wcześniej procedury biurokratyczne związane z koniecznością uzyskania zgody na pracę (tzw. *nulla osta al lavoro*).

Wcześniej, od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, swobodny dostęp do zatrudnienia miały osoby prowadzące działalność gospodarczą oraz niektóre wybrane (i uregulowane ustawowo) kategorie zawodowe jak np. pielęgniarki.

Zatrudnienie polskich obywateli na włoskim rynku pracy napotykało niejednokrotnie w ciągu ostatnich kilku lat na liczne (głośne) problemy. Wystarczy wspomnieć tu chociażby bardzo żywą w mediach kwestię tzw. „obozów pracy” w Apulii, gdzie przy pracach sezonowych, głównie zbiorach, zatrudnieni byli pracownicy z Polski.

Najczęściej napotykanne problemy polskich pracowników związane są zazwyczaj głównie z brakiem rzetelności oferty zatrudnienia, nielegalnym pośrednictwem pracy, otrzymaniem w całości umówionej wcześniej z pracodawcą zapłaty oraz uzyskaniem innych, przewidzianych kodeksem pracy, świadczeń pracowniczych.

Relatywnie ryzykowny, względem innych państw Unii Europejskiej, jest też samodzielny przyjazd do Włoch w celu podjęcia pracy, bez dokładnego zapoznania się z zasadami i warunkami zatrudnienia, wcześniejszego uzgodnienia tej kwestii z przyszłym pracodawcą, znajomości przynajmniej podstaw języka włoskiego oraz bez finansowego zabezpieczenia umożliwiającego pokrycie kosztów powrotu do kraju w przypadku nie znalezienia pracy.

4.1. Podstawowe zasady nawiązania oraz wygaśnięcia stosunku pracy

Prawo pracy we Włoszech regulują przepisy miejscowego kodeksu cywilnego (*Codice Civile*), a w szczególności Księga Piąta „O pracy” art. 2060-2642 z 1942 r. z późniejszymi zmianami.

Warunki pracy, a także wszelkie obowiązki oraz prawa pracowników i pracodawców określone są ponadto przez **zbiorowe umowy związkowe** (CCNL - *Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro*), istniejące osobno dla

poszczególnych sektorów działalności zawodowej takich jak: rolnictwo, chemia, mechanika, tekstylia, żywność i przemysł rolny, budownictwo, poligrafia i rozrywka, handel, transport, kredyty i ubezpieczenia, firmy usługowe, administracja państwowa, instytucje prywatne, inne.

Każdy z sektorów jest dodatkowo podzielony na liczne kategorie, np. w sektorze budowlanym wyróżnia się m.in. następujące: cementową, kamieniarską, drewnianą, budowlano-rzemieślniczą, czy też budowlano-przemysłową.

Na stronie internetowej Krajowej Rady Gospodarki i Pracy (*Consiglio Nazionale dell'Economia e del Lavoro*) - www.cnel.it - można znaleźć treść CCNL właściwą dla poszczególnych sektorów.

Forma umowy o pracę

Włoskie prawo pracy co do zasady nie narzuca formy pisemnej umowy o pracę (*contratto di lavoro*). Oznacza to z jednej strony, iż sam fakt, że pisemna umowa o pracę nie została sporządzona pomiędzy stronami, nie oznacza, że nie jest możliwe dochodzenie roszczeń od pracodawcy, jednak z drugiej strony brak pisemnej umowy jest dużym utrudnieniem w ewentualnie koniecznym w którymś momencie udowodnieniu istnienia realnego stosunku pracy (*rapporto di lavoro*).

Obowiązki informacyjne włoskiego pracodawcy

Włoski pracodawca ma obowiązek (w wypadku, gdy umowa o pracę ma charakter ustny) dostarczenia pracownikowi dokumentu, na którym będą podane następujące informacje: dane pracodawcy i pracownika, przysługująca ilość dni wolnych od pracy, dzień w którym pracownik będzie otrzymywał zapłatę, a także warunki rozwiązania umowy oraz ilość czasu pracy w ujęciu dziennym lub tygodniowym. Jeżeli umowa o pracę ma formę pisemną pracodawca może ograniczyć się do wydania egzemplarza samej umowy.

Ponadto pracodawca ma obowiązek poinformowania kompetentnego terytorialnie Urzędu Pracy (*Centro per l'impiego*), przynajmniej jeden dzień przed rozpoczęciem pracy, o fakcie i warunkach zatrudnienia. Niedopełnienie powyższych obowiązków powoduje nałożenie na pracodawcę pieniężnej sankcji administracyjnej w wysokości począwszy od 1.500 Euro.

Pracodawca (w przypadku osoby prowadzącej działalność na własny rachunek, dokonuje tego ta sama osoba) jest także obowiązany do wpłacania

na rzecz pracownika składek do INPS-u (świadczenia ubezpieczeniowe) i do INAIL-u (świadczenia z tytułu wypadków i chorób zawodowych).

Prawo do wynagrodzenia

We Włoszech nie ma ustawowo określonej, jednakowej, płacy minimalnej. Funkcję ochrony płacowej pracownika spełniają wspomniane już wyżej branżowe i zakładowe umowy zbiorowe. Umowy te określają minimalne wynagrodzenie godzinowe brutto dla danego stanowiska w danej branży lub nawet w danym zakładzie.

Wynagrodzenie miesięczne otrzymują urzędnicy, pracownicy wyższego szczebla, i tylko w niektórych sektorach robotnicy. Większość robotników jest wynagradzana na podstawie efektywnie przepracowanych godzin. Zgodnie z większością CCNL pracownikom przysługuje 13-te (w grudniu) i 14-te (w czerwcu) uposażenie. Praca w nadgodzinach jest wynagradzana dodatkowo.

Nawet w ramach tej samej kategorii zawodowej - jak ma to miejsce np. wśród personelu zatrudnionego we włoskich domach (m.in. opiekunek, pomocy domowych, sprzątaczek) – miesięczne wynagrodzenie zależne jest od stażu pracy, doświadczenia, kwalifikacji oraz zakresu obowiązków (ogółem kategoria ta podzielona została na 8 stopni) i waha się od 580 do 1100 Euro.

Godziny pracy i urlop

Ustawowy czas pracy we Włoszech wynosi 8 godzin dziennie i 40 tygodniowo, ale i w tym miejscu zauważyć można wyjątki w stosunku do poszczególnych kategorii zawodowych. Np. dla osób zatrudnionych we włoskich gospodarstwach domowych w charakterze całodobowych opiekunów, tydzień pracy jest wydłużony do 54 godzin (maksymalnie do 10 godzin dziennie). Za pracę w nadgodzinach i w porze nocnej przysługują pracownikowi odpowiednie dodatki – również te ostatnie określone zostały w umowach zbiorowych.

Nawet jeśli poszczególne CCNL mogą przewidywać zróżnicowany czas pracy dla różnych sektorów (nawet niższe limity, na korzyść pracownika), istnieją też pewne wspólne zasady dla większości zbiorowych umów związkowych.

Najważniejsze z nich są następujące:

- Nadgodziny nie mogą przekroczyć 250 godz. rocznie.
- Jeśli czas pracy jest dłuższy niż 6 godz. obowiązuje przerwa.

- Pracownikowi musi być zapewniona 11 godz. przerwa non-stop co 24 godz.
- Musi być zapewniony 24 godz. odpoczynek co 7 dni (z reguły w niedzielę).
- Za pracę nocną uważa się pracę, która jest wykonywana non-stop przez 7 godz. i obejmuje godz. 24.00-5.00.

Wypracowany w skali roku urlop wynosi 26 dni roboczych.

Obowiązek wypłacenia odprawy

Zgodnie z art. 2020 włoskiego kodeksu cywilnego każdy pracownik, po zakończeniu stosunku pracy, ma prawo do uzyskania od pracodawcy odprawy (tzw. *trattamento di fine rapporto - TFR*). Odprawa jest obliczana w ten sposób, iż jej maksymalna wartość wynosi 1/13,5 rocznego wynagrodzenia, za każdy rok pracy. Odprawa podlega corocznej waloryzacji.

Utrata pracy

Utrata pracy przez pracownika z Polski lub jakiegokolwiek innego państwa UE z przyczyn niezależnych, pozwala na utrzymanie praw jakie przysługują rodzimym pracownikom. Spełniając określone ustawą kryteria (przy opłaconych 52 tygodniach składek na ubezpieczenie społeczne w okresie ostatnich 2 lat), w sytuacji zwolnienia przez pracodawcę, osobie przysługuje zasiłek dla bezrobotnych (*sussidio di disoccupazione*).

4.2. Samozatrudnienie

Obywatele polscy, zamierzający podjąć pracę na zasadzie samo zatrudnienia (*lavoro autonomo*) - podstawą prawną jest dekret z mocą ustawy DL 185/2000 - czynią to na zasadach obowiązujących wszystkich obywateli Unii Europejskiej.

Przez działalność na zasadzie samozatrudnienia rozumie się:

- działalność na własny rachunek - przemysłową, zawodową (w tzw. wolnych zawodach regulowanych i nie regulowanych), rzemieślniczą i handlową.
- prowadzenie działalności gospodarczej na własny rachunek, cechujące się stałością i ciągłością świadczonej pracy,
- praca na podstawie umowy o dzieło, umowy zlecenia, czy tzw. umowy na projekt (*contratto a progetto*).

Cudzoziemiec pragnący prowadzić powyższą działalność we Włoszech, w formie spółki kapitałowej lub osobowej, poza spełnieniem wymogów etycznych i zawodowych, winien spełniać warunki upoważniające go do wpisu na listy zawodowe (*albo professionale*), jeżeli taki wymóg wynika z przepisów prawa.

Obywatel polski zainteresowany podjęciem działalności na zasadzie samozatrudnienia może ją zarejestrować osobiście, poprzez pełnomocnika, zlecając wykonanie tej usługi na rzecz doradcy ds. handlowych i podatkowych (*commercialista*) lub też korzystając w toku otwierania działalności i jej wykonywania z pomocy Krajowej Konfederacji Rzemiosła oraz Małych i Średnich Przedsiębiorców (*CNA – Confederazione Nazionale dell'Artigianato e della Piccola e Media Impresa*), strona internetowa www.cna.it.

Fazy postępowania prowadzące do podjęcia działalności na zasadzie samozatrudnienia:

W zależności od rodzaju działalności realizowanej w formie samozatrudnienia osoba zainteresowana powinna w pierwszej kolejności sprawdzić:

- jakie wymogi stawia ustawodawstwo włoskie w odniesieniu do wybranego rodzaju działalności – w rozumieniu odpowiedniego przygotowania zawodowego oraz wymaganego wykształcenia;
- jakie wymogi sanitarne i jaki rodzaj lokalu wymagany jest dla prowadzenia danej działalności (informacje na ten temat znaleźć można w *regolamento comunale* – przepisach gminy lub „*regolamento d'igiene*”- przepisach dot. wymogów sanitarnych właściwej terytorialnie przychodni / *ASL*);
- jak należy dostosować lokal użytkowy, w którym będzie wykonywana działalność, tak aby uzyskać zezwolenie na jego wykorzystanie (w *Comune* – gminie właściwej terytorialnie); dla niektórych rodzajów działalności (np. drukarnie, garaże, taxi) wymagania precyzują przepisy szczególne.
- czy dla zamierzonej działalności przewidziany jest wymóg uzyskania zezwolenia bezpieczeństwa publicznego (*autorizzazione di Pubblica Sicurezza*) - np. handel przedmiotami kosztownymi, wykonywanie zawodu fotografa.

Po weryfikacji obowiązujących wymogów (i ich uzupełnieniu np. poprzez ukończenie wymaganych kursów organizowanych zazwyczaj na poziomie regionalnym) uzyskuje się zezwolenie/licencję (*licenza*) upoważniające do wykonywania określonej działalności.

Dokument ten wydawany jest np.:

- w REC (*Registro Esercenti il Commercio*) - w odniesieniu do niektórych rodzajów działalności (prowadzenie restauracji, kawiarni itp., działalności turystycznej – prowadzenie hoteli campingów, b&b itp.),
- w urzędzie gminy (*Comune*) - w przypadku działalności handlowej, która wymaga tylko zarejestrowania w gminie,
- w *Ufficio Polizia Amministrativa* (urząd policji administracyjnej) w przypadku agencji reklamowej,
- w Ministerstwie Pracy, Zdrowia i Polityki Socjalnej (*Ministero del Lavoro, della Salute e delle Politiche Sociali*) - w przypadku agencji pośrednictwa pracy, upoważniającej do wpisu do rejestru agencji.

Problematyka zawodów regulowanych

Uwaga: Do wykonywania zawodów wolnych regulowanych i nieregulowanych niezbędne jest uznanie dyplomu uzyskanego przez cudzoziemca za granicą.

Z prawnego i administracyjnego punktu widzenia zawody te dzielą się na:

- takie, dla których wykonywania ustawodawca przewiduje obowiązek rejestracji w rejestrach lub listach zawodów,
- takie, dla których wykonywania nie wymagana jest ich rejestracja jak wyżej, lecz są zawodami regulowanymi ustawowo,
- nie regulowane.

Do **zawodów regulowanych** zalicza się: zawody techniczne, prawno-sądowe, administracyjno-ekonomiczne, natury medycznej i pokrewne oraz inne – dziennikarze i publicyści.

Wykaz wszystkich zawodów regulowanych, dla których wykonywania niezbędne jest uzyskanie zezwolenia właściwego ministerstwa znajduje się na stronie internetowej www.politichecomunitarie.it/attivita/60/elenco-professioni-regolamentate – *servizi al. cittadino – elenco professioni regolamentate*.

Jeżeli planowana działalność na zasadzie **samozatrudnienia** ma charakter **działalności przedsiębiorczej**:

- przede wszystkim należy ją zarejestrować w rejestrze przedsiębiorstw właściwej terytorialnie Izby Handlowej (*Registro delle Imprese competente per il Comune di residenza*),

- następnie należy uzyskać we właściwym terytorialnie urzędzie skarbowym (*Agenzia delle Entrate*) - numer identyfikacji podatkowej - *codice fiscale* oraz numer dla celów podatku VAT - *partita IVA*

- ostatnim etapem jest dokonanie rejestracji dla celów ubezpieczeniowych w *INPS* (odpowiednik polskiego ZUS-u) lub w innej, branżowej kasie ubezpieczeniowej (w przypadku zawodów, które podlegają takim kasom, np. w branży budownictwa – *cassa edile*).

4.3. Praca sezonowa

Osoby, które chcą pozostać we Włoszech tylko na czas określony związany z wykonywaną pracą sezonową, mogą wpisać się do rejestru mieszkańców tymczasowych. W takim przypadku urzędnik Biura Ewidencji Ludności (*Ufficio dell'Anagrafe*) w gminie pobytu (*Comune*) wystawi osobie zainteresowanej zaświadczenie wpisu tymczasowego.

By uzyskać w/w wpis pracownik sezonowy powinien przedstawić następujące dokumenty:

- 1) ważną umowę o pracę (ewentualnie tzw. *lettera di assunzione*, tj. deklarację pracodawcy o intencji zatrudnienia, zawiadomienie o zatrudnieniu wysłane do biura pośrednictwa pracy – *comunicazione al Centro per l'impiego*);
- 2) paszport lub dowód osobisty kraju pochodzenia, ważny na wyjazd z tego kraju;
- 3) włoski numer identyfikacji podatkowej (*codice fiscale*) wydany przez kompetentny terytorialnie włoski urząd podatkowy (*Agenzia delle Entrate*);
- 4) podanie o wpis tymczasowy.

Wpis w rejestrze mieszkańców wygasa najpóźniej po upływie roku od daty jego dokonania. Ani ustawa ani okólniki Ministerstwa Pracy (*Ministero del Lavoro*) nie określają tygodniowego czasu pracy, okresu ani wynagrodzenia minimalnego dla umów o pracę sezonową gwarantujących uzyskanie statusu pracownika, a co za tym idzie, uzyskanie dostępu do wszystkich świadczeń przewidywanych przez prawo unijne i konwencje międzynarodowe.

4.4. Pomoc w sytuacji sporu z pracodawcą

Prawo włoskie przykłada szczególną wagę do ochrony pracownika. W wypadku, gdy polski pracownik uzna, że jest poszkodowany przez pracodawcę, może zwrócić się o pomoc bezpośrednio do związków zawodowych. Największe we Włoszech to CGIL (www.cgil.it), CISL (www.cisl.it), UIL (www.uil.it), które mają swoje siedziby w każdym włoskim mieście. Dysponują one bardzo dużym doświadczeniem w prowadzeniu postępowań w sporze z pracodawcą. W pierwszej fazie ma miejsce próba mediacji pomiędzy stronami, a w sytuacji gdy nie odniesie ona zadowalającego zainteresowanych rezultatu, sprawa oddawana jest do sadu pracy.

Alternatywą jest samodzielne skontaktowanie się pracownika z włoskim adwokatem, który specjalizuje się w prawie pracy. Lista obrońców z całego terytorium Włoch znajduje się np. na stronie internetowej Państwowej Rady Adwokackiej mieszczącej się przy włoskim Ministerstwie Sprawiedliwości – Consiglio Nazionale Forense presso il Ministero Italiano della Giustizia (www.cnf.it).

4.5. Opodatkowanie dochodów z pracy we Włoszech

Kwestie podatkowe osób pracujących oraz będących we Włoszech tzw. rezydentami podatkowymi (*residente fiscale*) leżą w kompetencji Agenzia delle Entrate - odpowiedników polskich oddziałów Urzędu Skarbowego. Zgodnie z zasadami, które weszły w życie 1 stycznia 2007 r., za osobę posiadającą miejsce zamieszkania dla celów podatkowych w danym kraju uważa się tego, kto przebywa na terenie tego państwa przez więcej niż 183 dni w roku kalendarzowym lub też posiada w danym miejscu tzw. centrum interesów osobistych lub gospodarczych.

Każdy podatnik posiada we Włoszech numer identyfikacji podatkowej (*codice fiscale*), którego specyfika polega na tym iż łączy w sobie elementy polskich numerów PESEL oraz NIP. W celu jego otrzymania, obywatel polski powinien, jeszcze przed podjęciem pracy, wystąpić o jego nadanie w kompetentnym oddziale Agenzia delle Entrate. Adresy w/w urzędów na całym terytorium Republiki Włoskiej znaleźć można na stronie internetowej (www.agenziaentrate.it).

Podatek dochodowy od osób fizycznych (IRPEF)

IRPEF jest progresywnym podatkiem bezpośrednim, którego stawka uzależniona jest od wysokości dochodów. Progi podatkowe określone są w sposób następujący (stan na 2011 r.):

Przychód	Stawka podat.	Wysokość podatku IRPEF
Do 15.000 EUR	23%	23% od całości przychodu
15.001 - 28.000 EUR	27%	3.450 + 27% nadwyżki ponad 15.000
28.001 - 55.000 EUR	38%	6.960 + 38% nadwyżki ponad 28.000
55.001 - 75.000 EUR	41%	17.220 + 41% nadwyżki ponad 55.000
Ponad 75.000 EUR	43%	25.420 + 43% nadwyżki ponad 75.000

Do podstawy opodatkowania wliczane są następujące dochody:

- z tytułu zatrudnienia,
- z działalności gospodarczej,
- z tytułu wykonywania wolnych zawodów,
- z wynajmu nieruchomości,
- kapitałowe,
- inne (gdzie indziej nie klasyfikowane).

Zeznanie podatkowe we Włoszech składa się za rok ubiegły w okresie od 1 maja do 31 lipca każdego następnego roku, po uprzednim otrzymaniu przez pracodawcę rocznego zaświadczenia o dochodach (tzw. CUD).

Rozliczenia podatku od dochodu dokonuje się na formularzach 730 (emeryci i renciści, a także pracownicy pozostający w stosunku pracy z jednym pracodawcą i nie posiadający innych dochodów) oraz tzw. *Modello Unico* (osoby osiągające dochody z umów zlecenia i o dzieło, pracujący u więcej niż jednego pracodawcy, otrzymujący dochody również z innych źródeł, a także zatrudnieni we włoskich gospodarstwach domowych jako gospodynie, opiekunki i sprzątaczk).

W celu prawidłowego wypełnienia formularza można skorzystać odpłatnie ze specjalizujących się w tego rodzaju usługach Centrów Pomocy Fiskalnej przy związkach zawodowych (*CAF – Centro Assistenza Fiscale*) bądź też do prywatnego księgowego – *commercialisty*.

Ulgi podatkowe

We Włoszech obowiązują m.in. następujące odliczenia:

- szkolnictwo dla dzieci;
- najem mieszkania;
- prace remontowe;
- wydatki medyczne;
- wydatki weterynaryjne.

Ze specjalnych ulg korzystają też rodzice samotnie wychowujący dzieci oraz będący jedynymi żywicielami rodzin.

Zwolnienia od podatku

Zwolnione od podatku pozostają te osoby - pracownicy, których dochód roczny brutto nie przekracza średnio 8 tyś. Euro (suma ta podlega corocznym wahaniom, stąd też przed dokonaniem rozliczenia należy upewnić się co do jej wysokości w Agenzia delle Entrate). Niemniej jednak nawet te osoby powinny złożyć zeznanie podatkowe.

Zwolnieni od podatku są we Włoszech ponadto emeryci, których dochód nie przekracza 7.500 Euro, jeżeli podatnik jest w wieku do 75 lat oraz 7.750 Euro, jeśli podatnik jest w wieku 75 lat lub starszy, przy emeryturze wypłacanej przez 12 miesięcy w roku. Również w tym przypadku należy jednak złożyć zeznanie podatkowe.

4.6. Polsko-włoska umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania

Dzięki umowie o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartej pomiędzy Polską a Republiką Włoską w dniu 21 czerwca 1985 r., unika się dwukrotnego opodatkowania tego samego dochodu w Polsce i we Włoszech.

Umowa oparta jest na metodzie wyłączenia z progresją, która polega na tym, że w Polsce wyłącza się z podstawy opodatkowania dochód osiągnięty we Włoszech. Polacy zarabiający wyłącznie w Republice Włoskiej nie muszą składać w Polsce zeznania podatkowego i dopłacać do podatku w Polsce. Natomiast w przypadku osób posiadających dochody w obu krajach, to dochód z Włoch zostanie wzięty pod uwagę jedynie przy obliczaniu stopy podatku właściwej dla całego dochodu, która zostanie zastosowana do opodatkowania tylko polskich zarobków.

Przestrzega się jednak, iż w celu uniknięcia nieporozumień i ewentualnych konsekwencji nieprawidłowo złożonej deklaracji podatkowej niezbędne jest nawiązanie bezpośredniego kontaktu z Urzędem Skarbowym właściwym dla miejsca zamieszkania i jednoznaczne rozstrzygnięcie wszystkich spornych kwestii.

Definitywny tekst umowy znaleźć można w Dz.U. z 1989 r. nr 62, poz. 374.

5. ŚWIADCZENIA SOCJALNE.

Dwie podstawowe instytucje zajmujące się problematyką ubezpieczeń społecznych i ubezpieczeń w przypadku inwalidztwa i wypadków przy pracy to we Włoszech INPS i INAIL.

Największa część ubezpieczonych pracowników podlega kompetencji INPS (*Istituto Nazionale della Previdenza Sociale*) - www.inps.it, odpowiednikowi polskiego ZUS-u. Niemniej jednak istnieje też szereg innych instytucji, prowadzących obowiązkowe ubezpieczenia pracowników poszczególnych branż lub zawodów.

INPS jest we Włoszech instytucją upoważnioną do stwierdzenia istnienia i ustalenia uprawnień do świadczeń oraz naliczania ich wysokości. Dwa rodzaje świadczenia będących przedmiotem działalności INPS-u to świadczenia z tytułu ubezpieczeń społecznych oraz świadczenia z tytułu opieki zdrowotnej. Do pierwszej grupy zaliczyć należy emerytury wypłacane w wyniku osiągnięcia wieku emerytalnego oraz z tytułu wysługi lat, emerytury dla członków rodziny osoby zmarłej, renty, zasiłki inwalidzkie oraz emerytury naliczane w wyniku łączenia systemów emerytalnych osoby pracującej we Włoszech i za granicą. Do grupy drugiej należy natomiast zaliczyć zasiłki socjalne, dodatki rodzinne oraz inwalidztwo. Oprócz w/w świadczeń, INPS nalicza i wypłaca zasiłki z tytułu okresu niezdolności do pracy związanej z chorobą, macierzyństwem, dla bezrobotnych.

INAIL - www.inail.it - (*Istituto Nazionale per l'Assicurazione contro gli Infortuni sul Lavoro*), to Krajowy Zakład Ubezpieczeń z tytułu Wypadków przy Pracy. Ubezpieczenie w INAIL jest również obowiązkowe. Wypłaty dokonywane przez INAIL dotyczą wypadków przy pracy, wypłaty świadczeń z tytułu choroby zawodowej, utraty zdrowia, inwalidztwa, rehabilitacji.

W celu uzyskania informacji odnośnie wszelkiego rodzaju świadczeń socjalnych (m.in. emerytur, rent, zasiłków rodzinnych i dla bezrobotnych), można skorzystać z udostępnionej wspólnie przez **INPS i INAIL bezpłatnej infolinii pod numerem 803164 (aktywna od pon. do pt. w godz 8-20 oraz w soboty od 8 do 14)**. Odpowiedzi udzielane są w 8 językach, w tym również po polsku.

We Włoszech niektóre świadczenia socjalne wypłacane są ponadto przez władze gminy zameldowania (*Comune di residenza*). W tym przypadku, wnioskując o przyznanie świadczeń, należy zgłosić się osobiście do Biura Służb Socjalnych w gminie zameldowania (*Ufficio dei Servizi Sociali*).

5.1. Zasilek rodzinny dla pracowników najemnych

Świadczenie to (tzw. *assegno familiare per lavoratori dipendenti*) zostało wprowadzone w celu pomocy finansowej rodzinom pracowników, a także osób które przeszły na emeryturę po pracy najemnej, których najbliższe rodziny składają się z więcej niż jednej osoby, a których dochód jest niższy od przedziału corocznie ustalonego prawem.

Wysokość świadczenia różni się w zależności od liczby członków oraz całkowitego dochodu najbliższej rodziny.

Przysługuje ono:

- pracownikom, w tym pracownikom pobierającym odprawy z tytułu zwolnień zbiorowych, pracownikom zatrudnionym w zawodach społecznie użytecznych, pracownikom nieobecny na skutek choroby lub macierzyństwa, a także pracownikom na urlopie okolicznościowym z tytułu ślubu;
- osobom oczekującym na stanowiska z wyboru w administracji rządowej lub związkach zawodowych;
- bezrobotnym otrzymującym zasiłek;
- oraz emerytom, którzy wcześniej byli pracownikami.

Świadczenie rodzinne przysługuje także pracownikom zatrudnionym na umowę o pracę w niepełnym wymiarze godzin.

W celu ustalenia uprawnień do świadczenia rodzinnego brana jest pod uwagę suma łącznych przychodów wszelkiego rodzaju, podlegających IRPEF (podatek dochodowy od osób fizycznych) oraz dochodów wszelkiego rodzaju, włącznie z dochodami przekraczającymi 15,000 EUR, zwolnionymi z podatku oraz podlegającymi potrąceniu u źródła. Dochody z pracy należy uwzględnić po potrąceniu składek na ubezpieczenia społeczne.

Świadczenie przysługuje jedynie, jeśli łączna kwota dochodów osiągniętych z pracy najemnej, renty lub emerytury i innych świadczeń wynikających z pracy najemnej (dodatków płacowych, dodatków z tytułu bezrobocia itp.), dotyczących najbliższej rodziny jako całości wynosi co najmniej 70% całego dochodu rodziny.

Osoba starająca się o zasiłek musi złożyć odpowiedni wniosek, wypełniony na jedynym z podstemplowanych formularzy dystrybuowanych przez włoski Państwowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych (*Istituto Nazionale di Previdenza Sociale - INPS*). Do wniosku należy załączyć zaświadczenie o stanie rodzinnym (*certificato di stato di famiglia*), jak i również inne wymagane dokumenty.

Wniosek należy przedłożyć:

- własnemu pracodawcy w przypadku pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy;
- do centrali INPS w sytuacji gdy wnioskodawca jest rencistą, bezrobotnym, pracownikiem rolnym lub osobą zatrudnioną w gospodarstwach domowych.

Pracodawca wypłaca dodatek na bezpośredni wniosek pracownika, który wykaże swoje uprawnienia do tego dodatku.

Zgoda INPS jest wymagana do wypłaty dodatku następującym osobom:

- dzieciom rodziców żyjących w separacji;
- dzieciom rodziców rozwiedzionych;
- dzieciom samotnym uznanym przez oboje rodziców;
- braciom, siostrom i bratankom/siostrzeńcom, a także niepełnosprawnym krewnym, których 100% inwalidztwa nie zostało jeszcze udokumentowane;
- oraz członkom rodzin zamieszkałych za granicą.

Świadczenie jest wypłacane przez pracodawcę czynnym pracownikom wraz z comiesięczną płacą. Pracodawca występuje następnie do INPS o zwrot przekazanych kwot.

Dodatek jest wypłacany bezpośrednio przez INPS: pomocom domowym, pracownikom rolnym i bezrobotnym, natomiast emerytom przekazywany jest wraz z emeryturą.

5.2. Dodatek macierzyński INPS

Dodatek przysługuje matkom będącym obywatelkami Włoch lub jednego z państw członkowskich UE (tj. również Polkom), które nie pracują w momencie narodzin dziecka, adopcji lub przyjęcia dziecka do rodziny zastępczej.

Warunkiem jego otrzymania jest:

- opłacanie składek przez co najmniej trzy miesiące pomiędzy 9-tym a 18-tym miesiącem poprzedzającym urodzenie dziecka lub przyjęcie dziecka do rodziny;

- fakt posiadania wcześniejszego zatrudnienia i aktualna pozycja bezrobotnej, pod warunkiem, że od daty narodzin lub przyjęcia, upłynęło nie więcej niż dziewięć miesięcy;

- przerwanie zatrudnienia w okresie ciąży, pod warunkiem opłacania składek przez co najmniej trzy miesiące w ciągu okresu od osiemnastego do dziewiątego miesiąca przed narodzinami dziecka.

Świadczenie jest przyznawane przez włoski zakład ubezpieczeń społecznych INPS na wniosek osoby zainteresowanej. Należy go złożyć w terminie sześciu miesięcy od narodzin, adopcji lub przyjęcia do rodziny zastępczej, pod rygorem utraty uprawnień.

5.3. Dodatek macierzyński od gmin

Przysługuje on matkom będącym obywatelkami Włoch lub jednego z państw Unii Europejskiej na dzieci urodzone po 2 lipca 1999 r.

Kwota dodatku jest równa 122,08 EUR miesięcznie i wypłacana jest przez okres 13 miesięcy. Otrzymuje się ją na każde urodzone dziecko. Dodatek jest przyznawany kobietom, które nie są uprawnione do jakiegokolwiek innego świadczenia macierzyńskiego oraz żyją w rodzinie o niskich dochodach, obliczonych na podstawie indeksu ISE (wskaźnika sytuacji ekonomicznej). O dodatek należy ubiegać się w gminie zamieszkania w ciągu sześciu miesięcy od urodzenia dziecka i jest on wypłacany przez INPS w formie czeku wysyłanego do miejsca zamieszkania matki.

5.4. Zasiłek z tytułu bezrobocia

Podstawowym warunkiem nabycia prawa do świadczeń dla osób które utraciły pracę (m.in. zasiłku dla bezrobotnych - *sussidio di disoccupazione*) jest we Włoszech zarejestrowanie się w miejscowym urzędzie pracy (*Centro per l'Impiego*).

Przyznane świadczenie wypłacane jest ogółem przez okres 180 dni, a w przypadku osób w wieku powyżej 50 lat nieco dłużej – przez 270 dni.

Istnieją też specjalne, branżowe, zasiłki dla bezrobotnych, np:

- w budownictwie (*trattamento speciale per l'edilizia*) – przysługuje on przez okres 90 dni, z ewentualną możliwością przedłużenia w przypadku recesji. W celu uzyskania prawa do pobierania tego

świadczenia, osoba zainteresowana powinna posiadać 10-miesięczne składki w okresie ostatnich 2 lat.

- czy też w rolnictwie (*sussidio di disoccupazione agricola*) – przysługuje osobom które przepracowały w sektorze co najmniej 102 dni w skali roku i spełniły inne, określone ustawą, przesłanki.

Prawo do specjalnego świadczenia mają ponadto osoby, które utraciły pracę na skutek zbiorowych zwolnień pracowniczych w przedsiębiorstwach i firmach znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, a także likwidacji konkretnego miejsca pracy lub zakończenia pracy czy projektu.

Przysługują im wówczas: tzw. *mobilità* oraz *cassa integrazione*. Więcej informacji na temat w/w świadczeń znaleźć można na stronie internetowej www.inps.it.

UWAGA! We Włoszech nie ma jednolitej stawki ani okresu przyznania zasiłku dla bezrobotnych. Kwestie te regulują zarówno ogólne przepisy prawa pracy, jak i układy zbiorowe, które rząd podpisał ze Związkami Zawodowymi.

Transfer zasiłku dla bezrobotnych z Polski do Włoch

Osoba posiadająca prawo do zasiłku dla bezrobotnych we Włoszech, ma równocześnie prawo poszukiwać pracy w innym kraju członkowskim Unii Europejskiej, a co za tym idzie prawo do transferu tego zasiłku za granicę na okres od 3 do 6 miesięcy.

Po powrocie do kraju przed upływem maksymalnego czasu na jaki transfer był przyznany, osobie takiej przysługiwać będzie prawo do kontynuacji zasiłku, o ile nie wykorzystała już całego okresu zasiłkowego łącznie z okresem pobierania zasiłku poza granicami kraju.

Zasiłek dla bezrobotnych wypłacany jest wnioskodawcy przez instytucję, która przyznała prawo do zasiłku. W celu jego otrzymania należy podać numer polskiego konta, na który świadczenie będzie następnie przesyłane.

6. SZCZEPIENIA, SŁUŻBA ZDROWIA.

6.1. Szczepienia

Na terenie Włoch nie istnieją zagrożenia sanitarno-epidemiologiczne i brak jest wymogu dokonywania dodatkowych szczepień dla wybierających się tam osób.

Jeśli chodzi natomiast o katalog szczepień dla dzieci, jest on zbliżony do polskiego, chociaż istnieją pewne drobne różnice zarówno w stosunku do okresu wykonywania konkretnych szczepień jak i ich obowiązkowości/fakultatywności.

W celu zapoznania się ze szczegółami w w/w temacie, należy skonsultować polski kalendarz szczepień, ustalany corocznie przez Główny Inspektorat Sanitarny i zatwierdzany przez Ministerstwo Zdrowia oraz jego włoski odpowiednik – do uzyskania w lokalnych przychodniach, tzw. *ASL(Azienda Sanitaria Locale)*.

6.2. Ubezpieczenie przy pobytach turystycznych

Obywatele Polski przebywający na terenie Włoch turystycznie, mają prawa do korzystania z tutejszej publicznej służby zdrowia (SSN - *Servizio Sanitario Nazionale*) w ramach ubezpieczenia unijnego. Dotyczy to jednak osób płacących składki na NFZ i mających prawo do opieki medycznej również w Polsce. Przed wyjazdem do Włoch powinny one zaopatrzyć się w dokument potwierdzający w/w ubezpieczenie, tzn. Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ).

Posiadacze Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego mają prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej na koszt własnego kraju, zgodnie z zasadami określonymi w posiadanych zaświadczeniach czy formularzach. W przypadku niespełnienia tego warunku przez obywatela polskiego, tj. w sytuacji gdy nie posiada on prawa do korzystania z opieki zdrowotnej także w Polsce, opłatą za świadczenia zostanie obciążony sam zainteresowany.

Zgodnie z art. 26.2. ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, Prezes Funduszu w określonych przypadkach może wydać wnioskodawcy (posiadaczowi karty EKUZ), na jego wniosek albo na wniosek jego przedstawiciela ustawowego lub małżonka, zgodę na pokrycie kosztów transportu do miejsca udzielenia świadczeń, najtańszym środkiem komunikacji możliwym do zastosowania

w aktualnym stanie zdrowia, w przypadkach uzasadnionych stanem zdrowia.

UWAGA! Karta EKUZ uprawnia tylko do korzystania z podstawowych usług medycznych, dlatego wyjeżdżającym za granicę w celach turystycznych zaleca się wykupienie dodatkowych ubezpieczeń prywatnych, które w razie konieczności pokryją koszty leczenia w szerszym zakresie, a także koszty opieki medycznej w prywatnych szpitalach i klinikach oraz inne.

Do najczęściej spotykanych dodatkowych ubezpieczeń należą:

- **pokrycie kosztów leczenia i pomocy w podróży** - przedmiotem ubezpieczenia są przeważnie koszty poniesione w następstwie nagłego zachorowania lub nieszczęśliwego wypadku w trakcie trwania okresu ubezpieczenia, poza granicami Polski i kraju zamieszkania ubezpieczonego;
- **ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW)** - gwarantuje wypłatę odszkodowania związanego z nieszczęśliwym wypadkiem, na skutek którego ubezpieczony doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu lub poniósł śmierć;
- **ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym za szkody na osobie i na rzeczy (OC)** - ubezpieczenie OC przenosi materialną odpowiedzialność ubezpieczonego za szkody wyrządzone osobom trzecim na firmę ubezpieczeniową (do wysokości sumy gwarancyjnej ustalonej w polisie ubezpieczenia). Ubezpieczenie OC jest dobrym rozwiązaniem dla osób prowadzących aktywny tryb życia. Chroni ono od skutków finansowych związanych z naprawieniem szkody – pokrywa koszty leczenia, koszty zniszczonego sprzętu, a nawet koszty procesu sądowego.
- **pokrycie kosztów utraty lub opóźnienia dostarczenia bagażu podróznego** - firmy ubezpieczeniowe oferują ubezpieczenie bagażu podróznego na wypadek jego utraty, zniszczenia i opóźnienia w dostarczeniu na miejsce pobytu. W ramach tego ubezpieczenia ochroną ubezpieczeniową objęte są rzeczy wchodzące w skład bagażu podróznego, tzn. walizy, nesesery, torby wraz z ich zawartością (odzież i rzeczy osobiste).
- **pokrycie kosztów odwołania imprezy przed wyjazdem lub wcześniejszego powrotu czy anulowania pierwszego noclegu w hotelu** - organizatorzy wyjazdów zagranicznych zwykle obciążają turystów kosztami odwołania uczestnictwa we wcześniej zarezerwowanej imprezie. Turysta, który rezygnuje z udziału w imprezie przed planowaną datą wyjazdu, dzięki ubezpieczeniu ma możliwość odzyskania poniesionych w takiej sytuacji kosztów. Ubezpieczenie obejmuje także koszty poniesione przez ubezpieczonego, gdy z przyczyn losowych, niezależnych od niego, musi wcześniej powrócić z zagranicznej imprezy turystycznej.

6.3 Opieka zdrowotna przy pobycie ponad trzy miesiące

Pracownikom unijnym i ich rodzinom posiadającym we Włoszech uregulowaną sytuację pobytową, publiczna opieka zdrowotna (*SSN – Servizio Sanitario Nazionale*) gwarantuje pokrycie kosztów leczenia na równi z obywatelami włoskimi.

W/w opieka zdrowotna obejmuje w szczególności:

- opiekę lekarza pierwszego kontaktu w domu oraz w gabinecie lekarskim;
- opiekę pediatry, położnika i ginekologa;
- opiekę specjalisty (w tym stomatologa) świadczoną w przychodniach publicznych i prywatnych, które mają podpisany kontrakt z Państwową Służbą Zdrowia;
- hospitalizację (także w przypadku porodu) w placówkach publicznych (szpitalach, klinikach itp.) i prywatnych, które mają podpisany kontrakt z włoską Państwową Służbą Zdrowia;
- leki i środki farmaceutyczne.

Osoby studiujące, kształcące się zawodowo lub przebywające z innych powodów, powinny posiadać ubezpieczenie zdrowotne pokrywające koszty leczenia na terytorium Włoch ważne na okres co najmniej roku, lub na okres nauki czy szkolenia w przypadku pobytów krótszych niż rok. Dokumentację tę przedstawia się w momencie wpisu do rejestru mieszkańców. W/w stan faktyczny potwierdzają następujące formularze:

- E106 – przewidziany dla małżonka meldującego się pracownika, jego potomków w linii prostej poniżej 21 roku życia, lub pozostających na utrzymaniu, potomków małżonka i krewnych w prostej linii wstępnej pozostających na utrzymaniu, a także krewnych małżonka w prostej linii wstępnej. Wystawia się go ponadto dla pracowników w delegacji (i ich rodzin), którzy przebywają we Włoszech wysłani przez zakład pracy z Europy i mający siedzibę poza granicami Włoch a także dla studentów zagranicznych, którzy studiują we Włoszech (np. Erasmus);
- E120 – wydawany dla osób zamieszkałych we Włoszech, ale starających się o świadczenia emerytalne w innym państwie członkowskim (również dla ich rodzin);
- E121 (lub E 33) – wystawiany dla emerytów unijnych (i ich rodzin) pobierających świadczenia emerytalne z innego kraju, ale zamieszkałych we Włoszech;
- E109 (lub E 37) - dla rodziny pracownika zatrudnionego w jednym z krajów członkowskich zamieszkałej we Włoszech (ważny również dla studentów).

WAŻNE! Opisane powyżej formularze spełniają wymóg pokrycia kosztów leczenia niezbędny do wpisu do rejestru mieszkańców, w przeciwieństwie do Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ) wystawionej w kraju pochodzenia, która nie zastępuje wymaganej polisy ubezpieczenia zdrowotnego.

Leczenie szpitalne we Włoszech jest bezpłatne, chyba że pacjent wybierze salę o podwyższonym standardzie. Za niektóre leki na receptę trzeba zapłacić wyłącznie niewielką opłatę ryczałtową (do 3,10 EUR), za pozostałe trzeba zapłacić pełną lub częściową cenę (na pełną odpłatność wskazuje słowo *ticket* na rachunku).

Zniżki lub całkowite zwolnienie z opłat przysługują m.in. niepełnosprawnym, dzieciom do lat 6, niewidomym i głuchoniemym, przewlekle chorym oraz kobietom w ciąży. Do wystawienia recepty objętej refundacją uprawniony jest lekarz praktykujący w państwowej służbie zdrowia.

7. SZKOŁA W REPUBLICIE WŁOSKIEJ.

7.1. Organizacja systemu szkolnictwa

Zgodnie z art. 117 Konstytucji Republiki Włoskiej, system szkolnictwa nadzoruje Państwo. Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna.

Ministero dell'Istruzione, dell'Universita' e della Ricerca (*Ministerstwo Edukacji, Szkolnictwa Wyższego i Badań Naukowych*) ustanawia ramowe standardy systemu edukacji, z uwzględnieniem standardów europejskich. Na szczeblu regionalnym kwestiami oświaty zajmują się Uffici Scolastici Regionali (*Regionalne Biura ds. Szkolnictwa – odpowiedniki polskiego kuratorium*). W wyniku wdrażanej od 2004 roku reformy władze regionalne posiadają dużą autonomię, mogą opracowywać i realizować rozszerzone programy nauczania (jeszcze większe przywileje w tym zakresie posiadają regiony o statusie specjalnym, czyli Trento i Bolzano).

Dokumentacja wymagana przy zapisie do szkoły ustalana jest we Włoszech w ustawodawstwie na szczeblu regionalnym.

Również dokładny czas trwania roku szkolnego zmienia się w zależności od regionu (generalnie jednak trwa od września do czerwca).

System nauczania we Włoszech przedstawia się następująco:

- pięcioletnia szkoła podstawowa

- trzyletnia szkoła średnia 1-go stopnia
- pięcioletnia szkoła średnia 2-go stopnia (liceum, technikum) lub dwustopniowa szkoła zawodowa (1 stopień o dwuletnim cyklu nauczania; 2 stopień o trzyletnim cyklu nauczania)
- szkoły wyższe.

Pierwszą, podstawową formą edukacji, przygotowującą do właściwego nauczania szkolnego są przedszkola (trzyletni cykl nauczania). Do przedszkola przyjmowane są dzieci, które w danym roku szkolnym, przed dniem 30 kwietnia ukończą 3 rok życia.

Obowiązkiem szkolnym objęta jest we Włoszech młodzież w wieku od 6 do 18 roku życia (nauka trwa ogółem 12 lat) lub do momentu uzyskania przygotowania zawodowego (okres 11 lat).

- Szkoła podstawowa o pięcioletnim cyklu nauczania

Do szkoły podstawowej zapisywane są dzieci, które w danym roku szkolnym, przed dniem 30 kwietnia ukończą 6 rok życia.

Tygodniowy wymiar lekcyjny wynosi w formie podstawowej 27- 30 godzin, natomiast w pełnym wymiarze 40 godzin.

Klasy mogą liczyć od 10-25 uczniów, z wyjątkiem klas do których uczęszczają osoby niepełnosprawne (max. 20 uczniów).

- Szkoła średnia 1 stopnia o trzyletnim cyklu nauczania

Tygodniowa ilość lekcji nie może przekraczać 30 godzin.

Szkołę średnią 1 stopnia kończy egzamin, wymagany przy zapisie do szkół średnich 2 stopnia.

- Szkoła średnia 2 stopnia

LICEUM o pięcioletnim cyklu nauczania (wyróżniane są licea nauk ścisłych, artystyczne, lingwistyczne, ekonomiczne, licea techniczno - technologiczne, muzyczne, humanistyczne, i pedagogiczne).

Naukę na poziomie liceum/technikum kończy egzamin maturalny. Uzyskanie dyplomu maturalnego uprawnia absolwenta do kontynuowania nauki na poziomie uniwersyteckim.

- Szkoła zawodowa o trzyletnim cyklu nauczania

Realizuje program kształcenia ogólnego i przygotowania zawodowego. Absolwenci szkoły zawodowej mają możliwość dalszego kształcenia się w dwuletnich szkołach przygotowujących doskonalenia zawodowego. Ukończenie takiej szkoły daje możliwość przystąpienia do egzaminu maturalnego, uprawniającego do zapisu na wyższe uczelnie.

7.2. Nauczanie języka polskiego we włoskich szkołach państwowych

Z trudnościami przebiega realizacja postanowień dyrektywy Rady 77/486/EWG z dnia 25 lipca w sprawie nauki języka ojczystego dzieci pracowników migrujących. Włoska sytuacja migracyjna oraz miejscowa rzeczywistość szkolna musi rozwiązywać odwrotny problem, gdyż odnotowuje się stały wzrost uczniów - cudzoziemców, z reguły nie znających języka włoskiego, co wywiera negatywny wpływ na realizację obowiązujących programów szkolnych. W ramach pomocy w integracji cudzoziemców i traktując to jako sprawę priorytetową, szkoły w pierwszej kolejności organizują kursy języka włoskiego. Włoskie władze tłumacząc tę sytuację podkreślają, że szkoły są autonomiczne i w tym zakresie podejmują samodzielnie decyzje.

Nie odnotowano do tej pory przypadków szkół włoskich, które wprowadziłyby dodatkowe zajęcia z kultury i języka polskiego.

7.3. Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za granicą (ORPEG)

Polska szkoła przy Ambasadzie RP w Rzymie jest polską placówką publiczną. Jako ośrodek edukacji funkcjonuje od 1995 r. Organem prowadzącym szkołę jest Ministerstwo Edukacji Narodowej w Polsce, natomiast nadzór w zakresie spraw administracyjnych i finansowych sprawuje **Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą** w Warszawie (www.spzg.pl).

Szkoła, zgodnie z Rozporządzeniem MENiS z dnia 2 września 2004 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za Granicą (*Dz.U. Nr 194, poz. 1986*) realizuje uzupełniający plan nauczania w zakresie szkoły podstawowej, gimnazjum oraz liceum. Uzupełniający plan nauczania oznacza, że uczniowie uczęszczają do włoskich szkół i realizują w nich normalny tok kształcenia,

natomiast w Szkole przy Ambasadzie RP w Rzymie program nauczania obejmuje przedmioty uzupełniające. Od 1 września 2011 r. (na podstawie Rozporządzenia MEN z dnia 31 sierpnia 2010 r.) wprowadzone zostaną nowe przedmioty: język polski oraz wiedza o Polsce (w ramach której wykładane będą elementy wiedzy z historii, geografii oraz wiedzy o społeczeństwie). Reforma wprowadzana zostanie stopniowo i jej całkowita implementacja przewidziana jest na rok szkolny 2013/2014.

Po ukończeniu każdej klasy, zgodnie z polskim prawem oświatowym, uczniowie otrzymują polskie świadectwa promocyjne bądź świadectwa ukończenia szkoły. Zajęcia w szkole odbywają się w języku polskim, raz w tygodniu (również w soboty) w godzinach popołudniowych. Rekrutacja do szkoły rozpoczyna się w połowie kwietnia a kończy z końcem września każdego roku. Obok dwóch siedzib w Rzymie, szkoła ma też filie w Bolonii, Mediolanie oraz w miejscowościach Ostia i Latina.

Warunkiem przyjęcia nowego ucznia do Szkolnego Punktu Konsultacyjnego przy Ambasadzie RP w Rzymie jest posiadanie przez dziecko polskiego obywatelstwa. Nabór uczniów rozpoczyna się z początkiem maja 2011 r. kończy się z dniem 25 czerwca. Na początku września prowadzony będzie nabór uzupełniający. Wstępnej rezerwacji miejsca można dokonywać za pośrednictwem strony internetowej szkoły wypełniając podanie, oraz w sekretariacie szkoły.

Dokumenty niezbędne do zapisania dziecka do szkoły:

- kserokopia polskiego paszportu lub aktu urodzenia dziecka wraz PESELEM lub nr paszportu dziecka
- ostatnie świadectwo ze szkoły polskiej jeśli do takiej dziecko uczęszczało
- aktualne zaświadczenie ze szkoły włoskiej potwierdzające, że w danym roku szkolnym dziecko jest uczniem tej szkoły-składane wraz z rozpoczęciem nowego roku szkolnego
- oraz podanie wypełnione przez jedno z rodziców.

Adresy placówek:

Rzym Szkoła Polska im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego przy Ambasadzie RP w Rzymie

Kierownik: Danuta STRYJAK

Via Pietro della Valle 1, Roma

tel. +39 06 6864619

e-mail: szkola.rzym@gmail.com

zajęcia odbywają się również w innej siedzibie przy:

Vicolo Doria 6 b, Roma.

Bolonia Szkoła Polska im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego przy
Ambasadzie RP w Rzymie Filia z siedzibą w Bolonii

Kierownik: Danuta NOWAK

adres gdzie odbywają się zajęcia:

Scuola Polacca di Bologna c/o La Fondazione

“Maria Ausiliatrice e San Giovanni in Bosco”

Via Andrea Costa n. 155, Bologna

tel. +39 3203113271

e-mail: bolonia@spzg.pl lub daninowak@wp.pl

Mediolan Szkoła Polska im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego przy
Ambasadzie RP w Rzymie filia z siedzibą w Mediolanie

Kierownik: Urszula FRIGERIO

adres gdzie odbywają się zajęcia:

Scuola Polacca di Milano

Via Vitruvio 41, Milano C/O Istituto Gonzaga, Milano

tel. +39 3336717350 lub +39 02 48018978

e-mail: szkola.milano@alice.it

Ostia Szkoła Polska im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego przy
Ambasadzie RP w Rzymie Filia z siedzibą w Ostii

Kierownik: Marta CZAJCZYŃSKA

adres gdzie odbywają się zajęcia:

Scuola Polacca di Ostia c/o Scuola Elementare “Mar dei
Caraibi”

Via Mar dei Caraibi 30

Ostia Lido

tel. +39 3406916122

7.4. Uznawanie wykształcenia

Uznawanie wykształcenia uzyskanego w Polsce

Świadectwa szkół podstawowych, średnich i wyższych wydane przez placówki edukacyjne w Polsce nie są automatycznie uznawane na terenie Włoch. Dokumenty potwierdzające ukończenie poszczególnych etapów nauki, przeznaczone do wykorzystania we Włoszech do celów kontynuacji nauki, powinny zostać zalegalizowane przez Wydział Konsularny Ambasady Włoch w Warszawie.

Do zalegalizowanych dokumentów dołączane jest zaświadczenie potwierdzające równoważność wykształcenia (tzw. *certificato di valore*).

Bliższe informacje na temat procedury legalizacji oraz podejmowania nauki na włoskich uczelniach wyższych, można znaleźć na stronach Włoskiego Instytutu Kultury w Warszawie (www.iicvarsavia.esteri.it). Informacji na temat nostryfikacji polskich dyplomów ukończenia szkół wyższych udzielają działły współpracy międzynarodowej włoskich uczelni.

Uznawanie świadectw włoskiej szkoły podstawowej i średniej w Polsce

Świadectwa i dyplomy szkół włoskich, przeznaczone do wykorzystania w celu kontynuacji nauki w Polsce, należy poddać procedurze nostryfikacji. **Nostryfikacji świadectw dokonuje kurator oświaty, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania w Polsce osoby ubiegającej się o nostryfikację.**

Podstawą do rozpoczęcia procedury jest uzyskanie w Konsulacie Polskim w Rzymie legalizacji świadectwa lub dyplomu oraz wydane przez Wydział Konsularny zaświadczenie potwierdzające okres kształcenia (w przypadku świadectw maturalnych również uprawnienie do ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe).

Przeznaczone do legalizacji w Konsulacie świadectwo należy uprzednio zalegalizować we właściwym włoskim Kuratorium Oświaty (*Provveditorato agli Studi*) oraz w kompetentnej terytorialnie Prefekturze (*Prefettura*). Do świadectwa w języku włoskim należy dołączyć jego tłumaczenie na język polski, sporządzone przez tłumacza przysięgłego w Polsce lub uwierzytelnione przez Konsulat.

Więcej informacji na temat uznawania w Polsce świadectw i dyplomów uzyskanych za granicą znaleźć można na stronach Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej – www.buwiwm.edu.pl.

7.5. Uznawanie kwalifikacji zawodowych

Zgodnie z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej, obowiązek uznania przez władze włoskie uzyskanego w Polsce dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe istnieje tylko w przypadku tzw. zawodów regulowanych.

W przypadku niektórych zawodów regulowanych (lekarza, stomatologa, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, weterynarza, architekta) istnieją szczegółowe regulacje na poziomie unijnym, dzięki którym możliwe jest automatyczne uznanie dyplomu. Procedura ogranicza się do przesłania dokumentów do właściwego ministerstwa, które sprawdza ich zgodność z normami. Czas wydania decyzji nie powinien przekraczać 4 miesięcy.

W zakresie wyżej wymienionych zawodów regulowanych, wyjątek stanowią uzyskane w Polsce dyplomy pielęgniarskie. Automatycznemu uznaniu podlegają wyłącznie dyplomy ukończenia studiów wyższych na kierunku pielęgniarstwo lub położnictwo. Kwalifikacje pielęgniarek i położnych, które ukończyły studia licencyjne są uznawane w oparciu o zasadę praw nabytych, o ile osoba pracowała w zawodzie przez co najmniej 3 lata w okresie ostatnich 5 lat. Podobnie uznawane są kwalifikacje absolwentów szkół pomaturalnych, o ile mogą udowodnić zatrudnienie w zawodzie przez co najmniej 5 lat w okresie ostatnich 7 lat. Zaświadczenia potwierdzające spełnienie wymogów wydają Okręgowe Izby Pielęgniarek i Położnych w Polsce.

Osoby, które nie spełniają tych warunków, a pragną podjąć pracę w jednym z krajów Unii Europejskiej (w tym przypadku we Włoszech), mogą ukończyć tzw. studia pomostowe w Polsce. Do podjęcia tych studiów uprawnia dyplom pielęgniarki - pięcioletniego liceum medycznego, dwuletniej, dwuipółletniej oraz trzyletniej medycznej szkoły zawodowej oraz położnej - dwuletniej i dwuipółletniej medycznej szkoły zawodowej.

Możliwe jest również uzupełnienie wykształcenia na wybranej uczelni włoskiej, prowadzącej studia na odpowiednim kierunku.

Szczegółowe informacje dotyczące uznawania zawodów medycznych (lekarz, pielęgniarka, fizykoterapeuta i in.) znajdują się na stronie internetowej włoskiego Ministerstwa Zdrowia - www.salute.gov.it (również

w języku angielskim). Wniosek o uznanie w/w profesji kierować należy do Ministra Zdrowia.

Uznanie dyplomu w pozostałych zawodach regulowanych (jak np. prawnik, inżynier, psycholog, nauczyciel, itp.) nie zachodzi automatycznie, a każdy wniosek jest rozpatrywany indywidualnie przez właściwe dla danego zawodu ministerstwo.

Np. w kwestii dyplomów podlegających nadzorowi Ministerstwa Sprawiedliwości (adwokat, konsultant podatkowy, biolog, chemik, leśnik, geolog, inżynier, agent wymiany walutowej, psycholog, opiekun społeczny, technik rolny, technik przemysłowy, dziennikarz i in.) - wniosek kieruje się do Direzione Generale Giustizia Civile, Dipartimento Affari di Giustizia, Settore Internazionale, Reparto II, Ufficio III, www.giustizia.it/professioni/indice.htm.

W przypadku znaczących różnic w okresie trwania lub programie nauki, do uzyskania prawa wykonywania zawodu na terenie Włoch może być konieczne udowodnienie posiadanego doświadczenia zawodowego, odbycie dodatkowych praktyk lub zdanie egzaminu.

W przypadku zawodów nieregulowanych, uznania dyplomu dokonuje de facto pracodawca.

W większości przypadków do uznania kwalifikacji zawodowych konieczne będzie dokonanie legalizacji uzyskanych w Polsce dyplomów, świadectw i dokumentów poświadczających program i okres nauki oraz ich tłumaczeń w Wydziale Konsularnym Ambasady Włoch w Warszawie.

8. INFORMACJE DLA KIEROWCÓW I POSIADACZY SAMOCHODÓW.

Włoska policja, mając na uwadze bezpieczeństwo na drogach, dokonuje częstych kontroli przestrzegania przez kierowców zawodowych ograniczeń dotyczących maksymalnego czasu pracy, a także prawidłowości posiadanych przez nich dokumentów samochodowych oraz tych na przewożony towar.

Maksymalna dopuszczana prędkość na autostradach wynosi we Włoszech 130 km/h. Na niektórych autostradach trzypasmowych, a także tych z pasem awaryjnym **limit prędkości został zwiększony do 150 km/h, jednak wyłącznie tam gdzie jest to wskazane** i gdzie został zainstalowany tzw. „tutor” – tj. system wykrywający średnią prędkość na danym odcinku drogi.

Włoski kodeks drogowy wymaga też, aby dzieci do 12 roku życia i do 150 cm wysokości podróżowały obowiązkowo na tylnym siedzeniu.

Co istotne, od 2010 r. we Włoszech obowiązuje bezwzględny zakaz sprzedaży oraz podawania napojów alkoholowych na wszystkich stacjach benzynowych w godzinach 22.00-7.00.

Dodatkowo istnieje też zakaz sprzedaży alkoholu w godzinach 3.00-6.00 we wszystkich lokalach gastronomicznych (barach, hotelach, restauracjach) oraz tych, które są otwarte po 24.00, a w tych położonych przy autostradach - w godzinach 24.00-6.00.

UWAGA! Kierowcy zawodowi powinni przed wyjazdem do Italii, skonsultować stronę włoskich autostrad (www.autostrade.it), w celu zapoznania się z kalendarzem dni wolnych, gdy samochody ciężarowe oraz TIR-y nie mogą poruszać się po tutejszych drogach.

8.1. Obowiązek przerejestrowania samochodu

Tablice rejestracyjne samochodu są przypisane we Włoszech do konkretnej osoby, a nie do pojazdu.

Zgodnie z art. 132 włoskiego kodeksu drogowego, maksymalnie po 12 miesiącach stałego pobytu we Włoszech istnieje obowiązek przerejestrowania pojazdu na włoskie numery. W razie jego niedopełnienia, właściciel samochodu podlega sankcji mandatu w wysokości od 80 do 318 Euro.

8.2. Prawo jazdy

Kierowcy pojazdów mechanicznych mogą prowadzić samochody na terenie Włoch na podstawie ważnego polskiego prawa jazdy oraz polskiego świadectwa kwalifikacji (kierowcy zawodowi). Przy stałym pobycie przekraczającym okres 1 roku nie jest już wymagana wymiana prawa jazdy na włoskie. Osoby posiadające polskie prawa jazdy mogą jednak na własne życzenie dokonać wymiany dokumentu na włoski. Wymiana taka nie wiąże się z koniecznością ponownego zdawania egzaminów.

W sytuacji gdy włoski kodeks drogowy przewiduje, jako sankcje za popełnione wykroczenie, zawieszenie prawa jazdy wówczas dokument ten (nawet jeśli jest to polskie prawo jazdy) zostaje zatrzymany i przekazany przez policję do właściwej terytorialnie Prefektury. Sankcja ma miejsce także wówczas, gdy grzywna (mandat) zostaje natychmiast opłacona.

Przykłady częstych przyczyn zatrzymania prawa jazdy w odniesieniu do kierowców samochodów ciężarowych:

- wyprzedzanie w miejscu obowiązującego zakazu wyprzedzania dla ciężkich pojazdów,
- przekroczenie limitu dozwolonej prędkości o 40 km/h,
- poruszanie się pojazdami ciężkimi w dni świąteczne,
- prowadzenie samochodu bez wprowadzonej do tachometru wykresówki lub ze zmodyfikowanym tachometrem,
- prowadzenie pojazdu specjalnego/ponad standardowego bez zezwolenia,
- prowadzenie pod wpływem alkoholu,
- zawracanie na autostradzie lub przed wjazdem na autostradę.

W prawie każdym wypadku zatrzymania prawa jazdy następuje zakaz prowadzenia pojazdów na czas oznaczony. Okres obowiązywania zakazu jest wyznaczany przez właściwą terytorialnie Prefekturę i może wynosić od minimum 15 dni do maksymalnie 1 roku.

Prowadzenie pojazdu w przypadku zatrzymania prawa jazdy powoduje surowe konsekwencje (zatrzymanie pojazdu na okres trzech miesięcy). Natomiast prowadzenie pojazdu w przypadku braku prawa jazdy skutkuje postępowaniem karnym z możliwością konfiskaty pojazdu.

W przypadku, gdy kierowca zamierza złożyć odwołanie, musi złożyć na ręce policjanta kaucję wynoszącą równowartość kwoty wymierzonego mandatu, która w przypadku przyjęcia odwołania podlega zwrotowi.

8.3. Mandat i zatrzymanie pojazdu

Zgodnie z włoskim kodeksem drogowym, kierowcy pojazdów zarejestrowanych za granicą są zobowiązani do natychmiastowego opłacenia mandatów nałożonych przez kompetentne służby za wykroczenia popełnione w ruchu drogowym.

W przypadku niemożności wniesienia opłaty z jakichkolwiek przyczyn, samochód musi być pozostawiony na parkingu depozytowym, wyznaczonym przez nakładającą karę służby. Kierowca jest w takim przypadku zobowiązany do pokrycia kosztów postoju pojazdu na parkingu.

Mandat przyjęty i zapłacony jest równoznaczny z przyznaniem się do wykroczenia drogowego i powoduje brak możliwości odwołania się do wyższej instancji.

W przypadku niesłusznego mandatu należy przyjąć mandat i złożyć kaucję na wymierzoną karę (kaucja musi stanowić wysokość wymierzonego mandatu), a następnie złożyć odwołanie do Prefekta lub do Sędziego Pokoju. Odwołanie do Prefekta powinno zostać wniesione bezpośrednio w Prefekturze (Prefettura) lub w Urzędzie Policji Drogowej (Ufficio di Polizia Stradale) w terminie 90 dni. Odwołanie do Sędziego Pokoju (Giudice di Pace) składa się bezpośrednio w Kancelarii Sędziego w terminie 60 dni. Odwołanie powinno być sporządzone w języku włoskim.

W regionie Trentino-Alto Adige może być także przygotowane w języku niemieckim, a w regionie Valle d'Aosta - w języku francuskim).

Nieuiszczenie mandatu może skutkować zatrzymaniem pojazdu. Zgodnie z art. 207 włoskiego kodeksu drogowego kierowcy pojazdów zarejestrowanych za granicą są zobowiązani do natychmiastowego opłacenia kar pieniężnych nałożonych przez kompetentne służby za wykroczenia popełnione w ruchu drogowym. W przypadku niemożności wniesienia opłaty z jakichkolwiek przyczyn, pojazd zostaje zatrzymany i odstawiony na autoryzowany parking depozytowy, wyznaczony przez nakładające karę służby. Kierowca jest w takim przypadku zobowiązany dodatkowo do pokrycia kosztów postoju pojazdu na parkingu.

Zwrot pojazdu następuje zawsze w „*Ufficio della Polizia Stradale*” (Biuro Policji Drogowej), która wydaje dokument potwierdzający zwolnienie pojazdu („*carta liberatoria*”). Dokument ten należy następnie okazać na parkingu depozytowym, gdzie po uiszczeniu opłaty za postój następuje zwrot pojazdu. W przypadku, gdy za wykroczenie jest przewidziane zatrzymanie dowodu rejestracyjnego samochodu (np. ruch w dni świąteczne), dokument zostaje przesłany przez policję do „provincialnego” Urzędu Motoryzacji w celu jego zawieszenia. Informacje na temat jak i gdzie nastąpi zwrot dowodu rejestracyjnego samochodu można uzyskać bezpośrednio we właściwym terytorialnie Urzędzie Motoryzacji.

W przypadku zatrzymania samochodu rzeczy osobiste, które kierowca uważa za niezbędne w celu zaspokojenia swoich potrzeb, muszą zostać natychmiast zabrane z pojazdu. Po zamknięciu samochodu na autoryzowanym parkingu strzeżonym dostęp do pojazdu jest możliwy wyłącznie za zgodą policji.

Przewożony towar może być zasadniczo przeładowany na inny środek transportu spełniający wszystkie wymagania w celu jego dostarczenia do miejsca przeznaczenia. W przypadku, gdy do towaru stosuje się przepisy („*regime*”) TIR lub innej międzynarodowej konwencji odnoszącej się do towarów należy powiadomić Urząd Celny i uzyskać pozwolenie.

Brak w pojeździe zezwolenia na przewóz towarów w ruchu międzynarodowym, w przypadku gdy jest ono wymagane, skutkuje

zatrzymaniem pojazdu na okres trzech miesięcy do odbycia na terytorium Włoch oraz wysoką karą pieniężną.

8.4. Podstawowe zasady dot. korzystania z samochodu i dróg we Włoszech

W dniach 30 lipca oraz 13 sierpnia 2010 r. weszły w życie przepisy nowelizujące włoski kodeks drogowy, które w istotny sposób zaostrzyły wcześniejsze sankcje za wykroczenia drogowe. Na stronie internetowej www.poliziadistato.it/articolo/46-Stradale znajdują się liczne użyteczne informacje (wyłącznie w języku włoskim), takie jak m.in.:

- znowelizowany kodeks drogowy (dokument „cds_aggiornato_con_legge_120-10.pdf),
- adresy posterunków włoskiej policji drogowej (dokument „Indirizzi uffici e reparti.pdf),
- interpretacje do artykułów włoskiego kodeksu drogowego,
- wewnętrzne dyrektywy dla policji.

Sankcje za najczęściej powtarzające się wykroczenia

Najczęstsze wykroczenia z udziałem polskich kierowców i wymierzone za nie sankcje:

•Art. 6 Kodeksu drogowego (Kd) (obowiązek posiadania łańcuchów lub opon zimowych) Nowelizacja wprowadziła nakaz posiadania w samochodzie na wyposażeniu łańcuchów lub wyposażenia samochodu w opony zimowe wszędzie tam gdzie znaki drogowe tego wymagają, a zwłaszcza na drogach położonych na terenie niezabudowanym. Oznacza to, że policja ma prawo skontrolować czy w samochodzie są łańcuchy i nakazać ich założenie, lub czy samochód jest wyposażony w opony zimowe. O tym czy taki obowiązek jest na danej drodze czy też nie leży w dyspozycji jej właściciela i w jego gestii leży wówczas właściwe oznaczenie drogi.

Sankcja: za brak posiadania łańcuchów lub opon zimowych - mandat od 78 do 311 Euro.

•Art. 10 Kd (przejazd pojazdów wyjątkowych i transport w wyjątkowych warunkach) - obowiązek uzyskania zezwolenia na taki przejazd, a w sytuacjach, kiedy droga ma być zamknięta w celu dokonania przejazdu - oprócz samochodu pilota wymagana jest eskorta policji;

Sankcja: mandat 715 Euro - zawieszenie prawa jazdy na okres od 15 do 30 dni oraz dowodu rejestracyjnego samochodu na okres od 1 do 2 miesięcy połączone z zatrzymaniem administracyjnym pojazdu;

- Art. 142 Kd (przekroczenie dozwolonej prędkości o więcej niż 40 km/h i mniej niż 60 km/h)

Sankcja: mandat 370 Euro połączony z zawieszeniem prawa jazdy na okres od 1 do 3 miesięcy;

- Art. 174 (naruszenie przepisów dotyczących wymiaru pracy, przerw i odpoczynku):

Sankcja: mandat w wysokości 150 Euro;

- Art. 176 (dot. jazda w kierunku przeciwnym na autostradzie)

Sankcja: mandat od 1842 do 7369 Euro + 10 punktów karnych, odebranie prawa jazdy wraz z jego zawieszeniem od 6 do 24 miesięcy i zatrzymanie samochodu na okres 3 miesięcy;

- Art. 176 (dot. jazda wsteczna na autostradzie)

Sankcja: mandat od 386 do 1559 Euro + 10 punktów karnych;

- Art. 179 (prowadzenie pojazdu bez wykresówki w tachografie lub z tachografem o zmodyfikowanych/sfałszowanych danych)

Sankcja: mandat 779 Euro połączony z zawieszeniem prawa jazdy na okres od 15 dni do 3 miesięcy;

- Art. 186 bis (prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu). Ten artykuł wymaga szerszego omówienia.

Maksymalny limit dopuszczalnego stężenia alkoholu we krwi wynosi 0,5 promila. W zależności od stwierdzonego stężenia alkoholu przepisy przewidują różne sankcje od grzywny do aresztu, a nawet konfiskaty samochodu. Za niektóre wykroczenia, jak znaczne przekroczenie prędkości, prowadzenie pod wpływem alkoholu i środków odurzających, zawracanie na autostradzie lub przed wjazdem na autostradę, oprócz kary pieniężnej grozi również zawieszenie ważności prawa jazdy na okres do trzech miesięcy. Po upływie terminu nałożonej kary, dokument można odebrać osobiście we właściwej miejscowo Prefekturze.

Niektóre kategorie kierowców mają bezwzględny zakaz prowadzenia samochodu pod wpływem alkoholu. Przy ewentualnej kontroli poziom alkoholu musi być zerowy. Dotyczy to:

- kierowców posiadających prawo jazdy mniej niż 3 lata,
- kierowców w wieku pomiędzy 18 a 21 rokiem życia,

- kierowców zawodowych, oraz
- tych, którzy posiadają prawo jazdy kategorii C, D, CE, DE, D E.

Sankcje: dla pozostałych kierowców za wykrycie poziomu alkoholu we krwi powyżej 0,5 g/l:

- 0,5 g/l - 0,8 g/l - mandat od 500 do 2000 Euro, zabranie prawa jazdy na okres od 3 do 6 miesięcy i 10 pkt. karnych,
- powyżej 0,8 g/l - 1,50 g/l - mandat od 800 do 3.200 Euro, zabranie prawa jazdy na okres od 6 do 12 miesięcy i 10 pkt. karnych, oraz sankcja w postaci ograniczenia wolności do 6 miesięcy.
- powyżej 1,5 g/l - mandat od 1.500 do 6.000 Euro, zabranie prawa jazdy na okres od 12 do 24 miesięcy i 10 pkt. karnych, oraz sankcja w postaci ograniczenia wolności od 3 do 12 miesięcy, konfiskata samochodu z orzeczeniem o przepadku mienia.

W przypadku gdy właścicielem pojazdu jest inna osoba niż kierujący, wówczas podwojeniu ulegają sankcje dotyczące zatrzymania prawa jazdy od 2 lat do 4 lat.

Za brak zgody na sprawdzenie poziomu alkoholu - mandat od 1500 do 6000 Euro, zabranie prawa jazdy od 3 m-cy do 2 lat i konfiskata pojazdu.

- Art. 46 ustawy 298/74 (przewóz towarów bez zezwolenia lub z naruszeniem zezwolenia)

Sankcja: zatrzymanie administracyjne samochodu na 3 miesiące i grzywna w wysokości 2065 Euro nakładana przez właściwego terytorialnie Prefekta.

9. PRZYDATNE INFORMACJE I ADRESY.

9.1. Przepisy celne

Waluta

Nie ma szczególnych ograniczeń przy wwozie i wywozie pieniędzy na teren Włoch. Jednakże zgodnie z przepisami Unii Europejskiej obowiązującymi od dnia 15 czerwca 2007 r. podróżni wjeżdżający lub wyjeżdżający z terytorium państwa są zobowiązani do zgłaszania organom celnym posiadanej przy sobie gotówki w kwocie równej lub wyższej niż 10.000 EUR (także jej ekwiwalentu w innych walutach lub łatwo zbywalnych aktywach, np. akcjach, obligacjach, czekach podróżnych, itp.).

Tzw. towary „do użytku osobistego”

Zgodne z normami obowiązującymi we wszystkich państwach Unii Europejskiej, wjeżdżających do Włoch turystów obowiązują ograniczenia ilościowe dotyczące wwozu towarów przeznaczonych do osobistego użytku i nie podlegających odsprzedaży. Określenie „do użytku osobistego” obejmuje przeznaczenie przewożonych towarów na prezenty, jednak już ich sprzedaż jest naruszeniem prawa i grozi konfiskatą mienia oraz dodatkową karą.

Przewożone towary uznaje się za przeznaczone „do użytku osobistego”, jeśli nie przekraczają określonych ilości, np. papierosy – 200 szt., cygaretki – 400 szt., cygara – 200 szt., tytoń – 1 kg, spirytus – 10 l, wino ze zwiększoną zawartością alkoholu (np. sherry, porto) – 20 l, wino – 90 l (w tym maksymalnie 60 l wina musującego), piwo – 110 l.

Osoby które nie ukończyły 17 roku życia, nie mogą przewozić wyrobów alkoholowych ani tytoniowych.

9.2. Bezpieczeństwo

Turyści, a także bardziej ogólnie cudzoziemcy, narażeni są we Włoszech przede wszystkim na kradzieże (dokumenty, pieniądze) oraz włamania i kradzieże samochodów.

Z uwagi na liczne też przypadki nielegalnego i oszukańczego pośrednictwa pracy, ważnym jest by zachować wzmogłą ostrożność wobec ogłoszeń dotyczących ofert pracy we Włoszech.

Każdy kto padnie ofiarą przestępstwa – powinien wezwać lub zgłosić się na posterunek karabinierów (**tel. 112**) lub na policję (**tel. 113**). Należy też zadbać bezwzględnie o sporządzenie protokołu z zajścia zdarzenia. W razie wypadku lub konieczności uzyskania pomocy lekarskiej – konieczne jest wezwanie pierwszej pomocy medycznej (**tel. 118**).

9.3. Bezdomność

Nie istnieją oficjalne dane dotyczące ilości bezdomnych Polaków w Italii, gdyż takie statystyki nie są prowadzone.

Niemniej jednak, jak wynika z doświadczenia stowarzyszeń i placówek zajmujących się problematyką bezdomności, obywateli RP nie posiadający stałego miejsca zamieszkania na terenie Włoch i korzystający z pomocy

organizacji charytatywnych można podzielić na dwie podstawowe kategorie:

- Pierwsza z nich, to osoby, które przyjechały tutaj w poszukiwaniu pracy i albo tej pracy nie znalazły, albo ją utraciły, bądź też jest to praca dorywcza, która nie pozwala na wynajęcie mieszkania. Osoby te, pomimo trudności z jakimi się borykają, często nie chcą powracać do kraju, głównie ze względu „na wstyd” przed rodziną i otoczeniem, że nie powiodło im się za granicą.
- Druga kategoria to osoby, które już w Polsce miały problemy rodzinne lub wiodły bardzo nieregularny tryb życia i sytuacja w jakiej się znalazły we Włoszech jest praktycznie „powieleniem” ich uprzedniej sytuacji w kraju. Często są to osoby, które uciekają w ten sposób przed problemami i wolą prowadzić tułaczy tryb życia, ale poza krajem, tam gdzie ich nikt nie zna.

Zważywszy na fakt, iż Włochy stały się od pewnego czasu państwem, do którego bardzo licznie przybywają bezdomni (również i Polacy), głównie ze względu na dobrze zorganizowany włoskim system pomocy, łagodny klimat, a także relatywną łatwość w znalezieniu krótkotrwałej pracy i zarobku, zjawisko to stało się problemem dla władz włoskich. W październiku 2008 r. wydany został dekret ministerialny, na mocy którego wydalani są z terytorium Włoch nawet obywatele unijni, którzy zagrażają porządkowi publicznemu. Dotyczy to również osób, które nie posiadają jakiegokolwiek miejsca zamieszkania. Sprawa miała związek z bardzo dużym napływem do Włoch obywateli rumuńskich, grup przestępczych i bezdomnych z tzw. państw trzecich, niemniej jednak odbija się rykoszetem również na obywatelach polskich, którzy znaleźli się akurat w nieuregulowanej sytuacji mieszkaniowej.

Organizacje pracujące na rzecz bezdomnych we Włoszech

Bezdomni, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej mogą zgłosić się po pomoc do licznych organizacji charytatywnych działających na terytorium całych Włoch. Do najważniejszej należy *Caritas Italiana*, która dysponuje noclegowniami i jadalniami na całym terytorium państwa.

Aktywne są też inne organizacje o mniejszym zasięgu terytorialnym. W Rzymie do najważniejszych należą *Comunità di Sant'Egidio* i *Ospedale San Gallicano*. Obok posiłków i miejsca do spania, gwarantują one bezdomnym również inne usługi, np. pomoc adwokata, psychologa czy badania lekarskie.

Przykładowe adresy rzymskich stołówek dla bezdomnych:

- Via delle Sette Sale 30/b (przy Metrze B – stacja Cavour)

- Via Marsala 109 (przy głównym Dworcu Kolejowym i równocześnie stacjach metra A i B – Stazione Termini)

Przykładowe adresy rzymskich noclegowni dla bezdomnych:

- Via Marsala 109 (przy głównym Dworcu Kolejowym i równocześnie stacjach metra A i B – Stazione Termini)
- Via Ottone Fattiboni 214

9.4. Informacje o zagrożeniach (handel ludźmi)

Wyjazd za granicę może być doskonałą okazją do zarobienia pieniędzy czy zdobycia nowego doświadczenia zawodowego. Jednak pamiętaj, że wyjazd za granicę w celu podjęcia pracy pociąga za sobą zagrożenia. Jednym z nich jest przestępstwo handlu ludźmi. Obecnie przestępstwo handlu ludźmi jest zdefiniowane w polskim kodeksie karnym (art. 115 § 22 k.k.):

„Handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem:

1. przemocy lub groźby bezprawnej,
2. uprowadzenia,
3. podstępu,
4. wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania,
5. nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności,
6. udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą

- w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka lub w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy. Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wymienione w pkt 1 - 6”.

Aby dane zachowanie sprawcy zostało uznane za przestępstwo handlu ludźmi, musi być jednym z wymienionych w definicji zachowań (np. dostarczenie osoby czy jej transport), w trakcie którego sprawca zastosował przynajmniej jeden ze środków (np. uprowadzenie czy wprowadzenie w błąd), a jego zachowanie miało na celu wykorzystanie drugiej osoby.

Manipulacja, jakiej dopuszczają się przestępcy w celu rekrutacji przyszłych ofiar (np. w postaci zastraszenia, oszustwa bądź długu do spłacenia) jest przyczyną, dla której uznano, iż o handlu ludźmi należy mówić również wtedy, gdy do wykorzystania doszło za zgodą ofiary.

Handel ludźmi to przestępstwo zagrożone karą od 3 do 15 lat pozbawienia wolności, zaś przygotowanie do jego popełnienia - karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Warunki zorganizowania bezpiecznego wyjazdu za granicę

Handel ludźmi do pracy przymusowej to, obok wykorzystania seksualnego, najczęstsza forma tego przestępstwa, której ofiarami stają się m.in. obywatele Polski wyjeżdżający do krajów Europy Zachodniej. Sprawcy często obiecują atrakcyjne warunki zatrudnienia osobom bez kwalifikacji czy nieznającym języka obcego. Dlatego nie należy przyjmować ofert pracy od osób nowopoznanych, a wybierając ogłoszenia o pracę publikowane w prasie czy w Internecie należy zachować szczególną ostrożność.

Inne zagrożenie związane z wyjazdem to oszustwo przez pracodawcę: może się zdarzyć, że pracodawca nie wypłaci wynagrodzenia za wykonaną pracę, może zdarzyć się także, że warunki pracy, na które pracownik wyraził wcześniejszą ustną zgodę mogą się zmienić w trakcie wykonywania pracy.

Dlatego wybierając się za granicę, przestrzegaj kilku podstawowych zasad:

- Sprawdź, czy agencja zatrudnienia posiada certyfikat (www.kraz.praca.gov.pl);
- Nie korzystaj z ofert pracy zawierających jedynie numer telefonu;
- Nie spotykaj się z przedstawicielem agencji zatrudnienia poza biurem firmy (np. na dworcu, w kawiarni);
- Pamiętaj, że agencja zatrudnienia nie ma prawa do pobierania opłat za załatwienie pracy (z wyjątkiem opłat z tytułu dojazdu i powrotu osoby kierowanej, wydania wizy, badań lekarskich i tłumaczenia dokumentów);
- Zawsze domagaj się umowy o pracę – najlepiej po polsku;
- Weź ze sobą adres i numer telefonu najbliższego polskiego konsulatu w kraju, do którego jedziesz;
- Sprawdź, czy w kraju, do którego jedziesz, działa organizacja pozarządowa, która może udzielić Ci pomocy:

Włochy: We Włoszech działa Narodowy Obserwatorium Handlu Ludźmi (Osservatorio Nazionale Tratta), wsparcie realizowane jest w ramach systemu pomocy społecznej. Na terenie Włoch pomoc uzyskać można kontaktując się z całodobowym bezpłatnym numerem alarmowym (Numero Verde Antitratta, tel.: 800 290 290), działającym w ramach Ministerstwa na rzecz Równego Traktowania.

- Weź ze sobą kartę kredytową oraz rezerwową sumę pieniędzy pozwalającą na powrót do Polski w każdych okolicznościach;
- Zabierz ze sobą numery telefonów Poland Direct z kraju docelowego oraz telefon komórkowy z aktywnym roamingiem;
- Zostaw rodzinie lub zaufanej osobie plan podróży i – jeżeli jest to możliwe – adres lub numer telefonu, pod którym będziesz osiągalny. Przed wyjazdem ustal, jak często będziesz kontaktować się z rodziną.

Jeśli masz więcej pytań:

- Jeśli masz wątpliwości, w jaki sposób możesz bezpiecznie zorganizować swój wyjazd w celu podjęcia pracy, skontaktuj się z Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla ofiar handlu ludźmi (KCIK) realizowanym jako zadanie publiczne zlecane do wykonania przez MSWiA i obecnie prowadzonym przez organizację pozarządową – Fundację Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada (tel.: 22/628-01-20), odwiedź też stronę Centrum (www.kcik.pl).
- Centrum pomaga także obywatelom polskim, którzy padli ofiarą przestępstwa handlu ludźmi w innym kraju. Centrum może udzielić Ci wsparcia także wtedy, gdy przebywasz za granicą; w tym celu skontaktuj się z KCIK telefonicznie. Pamiętaj jednak, że Centrum nie może pokryć kosztów Twojego powrotu do Polski. W szczególnie uzasadnionych przypadkach konsul może udzielić pomocy Ci finansowej niezbędnej na powrót do Polski najtańszym środkiem transportu, jeśli zobowiążesz się do zwrotu pożyczki po powrocie.
- Po powrocie do kraju możesz skorzystać ze wsparcia KCIK (m.in. psychologicznego czy prawnego), a także uzyskać informację na temat możliwości skorzystania ze wsparcia w ramach pomocy społecznej.
- Jeśli planujesz wyjazd, skontaktuj się z organizacją pozarządową ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych (www.zaginieni.pl), która prowadzi poradnictwo skierowane m.in. do osób planujących wyjazd, lub skorzystaj ze strony internetowej www.bezpiecznapraca.eu. Fundacja ITAKA prowadzi także 24h linię wsparcia dla zaginionych i ich rodzin (tel. 0-801-24-70-70). Zespół ITAKI rejestruje przypadki zaginięć za granicą, prowadzi poszukiwania i udziela wsparcia rodzinom

osób zaginionych. Ponadto ITAKA prowadzi całodobowy, bezpłatny telefon w sprawie zaginionych dzieci - 116 000.

Ponadto istotne informacje i wskazówki znajdziesz:

- w publikacji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji pt. „*Kompas podróżny. Poradnik dla wyjeżdżających za granicę w celu podjęcia pracy*” (www.mswia.gov.pl/thb);
- w poradniku przygotowanym przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych pt. „*Polak za granicą*” (www.msz.gov.pl) – katalog pn. „Informacje konsularne”.
- w krajach Unii Europejskiej działają lokalne punkty informacyjne przy władzach gmin, związkach zawodowych, organizacjach pozarządowych oraz ośrodkach polonijnych, w których otrzymasz niezbędną pomoc czy informacje np. o zasadach podjęcia pracy w danym kraju.

Pomoc polskiego konsulatu za granicą:

- w przypadku konfliktu z pracodawcą konsul może ułatwić Ci kontakt ze związkami zawodowymi, inspekcją pracy czy innymi miejscowymi instytucjami zajmującymi się obroną praw pracowniczych w danym kraju;
- w przypadku zatrzymania, aresztowania lub pozbawienia wolności masz prawo wnioskować o kontakt z konsulem. Konsul zadba o to, żebyś nie był traktowany gorzej niż obywatel państwa, w którym przebywasz. Ponadto konsul może powiadomić rodzinę o aresztowaniu, uzyskać od władz miejscowych i przekazać zainteresowanemu informację o powodach zatrzymania, przewidywanej w ustawodawstwie sankcji karnej za popełnienie zarzucanego czynu, w czasie trwania procedury sądowej oraz ewentualnej możliwości zwolnienia, a także dostarczyć Ci listę adwokatów oraz utrzymywać z Tobą kontakt.

9.5. Święta we Włoszech

Dni świąteczne, powszechnie wolne od pracy, obowiązujące na terytorium całej Republiki Włoskiej to: **Nowy Rok, 6 stycznia, Wielkanoc, 1 maja, 2 czerwca, 15 sierpnia, 1 listopada, 8 grudnia oraz Boże Narodzenie 25–26 grudnia.**

Poszczególne gminy i miasta mają też święta swoich lokalnych patronów – dni te są wolne od pracy jedynie na terytoriach należących administracyjnie do w/w miast i gmin.

Przykładowe święta

- 29 czerwca - rzymskie święto patronów miasta - Św. Św. Piotra i Pawła (wolne od pracy w Rzymie i Prowincji Rzymu);
- 7 grudnia – mediolańskie święto patrona miasta - Św. Ambrożego (wolne od pracy w Mediolanie i Prowincji Mediolan);
- 4 października – święto patrona Bolonii - Św. Petroniusza (wolne od pracy w Bolonii i Prowincji Bolonii);
- 24 czerwca - święto patrona Florencji - Św. Jana Chrzciciela (wolne od pracy we Florencji i Prowincji Florencji);
- 25 kwietnia - święto patrona Wenecji - Św. Marka (wolne od pracy w Wenecji i Prowincji Wenecji);
- 4 października – święto patrona Asyżu - św. Franciszka (wolne od pracy w Asyżu i Prowincji Asyżu);
- 29 stycznia – święto patrona Perugia - św. Konstantego (wolne od pracy w Perugii i Prowincji Perugii);
- 17 stycznia – święto patrona Pizy - św. Raniera (wolne od pracy w Pizy i Prowincji Pizy).

9.6. Użyteczne adresy internetowe

Użyteczne strony internetowe w języku polskim

Ministerstwo Spraw Zagranicznych	www.msz.gov.pl
Ambasada RP w Rzymie	www.rzym.polemb.net
Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady we Włoszech	www.roma.trade.gov.pl
Europejski Portal Mobilności Zawodowej	www.eures.praca.gov.pl
Szkoła Polska w Rzymie	www.szkolapolskawrzymie.org
Duszpasterstwo Polaków w Diecezji Rzymskiej	www.duszpasterstwopolakowrzymie.com

Użyteczne strony internetowe w języku włoskim

Włoskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	www.interno.it
Włoskie Ministerstwo Pracy	www.lavoro.gov.it
Włoskie Ministerstwo Finansów	www.finanze.it
Strona internetowa miasta Rzymu	www.comune.roma.it
Włoski Zakład Ubezpieczeń Społecznych	www.inps.it
Włoski Urząd Skarbowy	www.agenziaentrate.it

**10. ADRESY POLSKICH PRZEDSTAWICIELSTW
DYPLOMATYCZNYCH I KONSULARNYCH
W REPUBLICIE WŁOSKIEJ.**

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Rzymie

(kompetencja terytorialna placówki obejmuje ponadto Malte i San Marino)

adres: Via P.P Rubens 20
00197 Roma , Italia
tel. +39 06 36204200

Strona internetowa: www.rzym.polemb.net

Wydział Konsularny

(Obszar urzędowania - 12 regionów środkowych i południowych Włoch, tj. Abruzja, Apulia, Basilicata, Kalabria, Kampania, Lacjum, Marche, Molise, Sycylia, Toskania i Umbria, a także Republika Malty, Watykan oraz Republika San Marino)

adres: Via di San Valentino 12
00197 Roma, Italia
tel. +39 06 36204302
fax +39 06 80693217

tel. alarmowy – tylko wypadki nadzwyczajne (po godzinie 16.30): +39 33 55 99 52 12

e-mail: konsul@infopolonia.it

godziny otwarcia urzędu dla interesantów: poniedziałki, wtorki, środy i piątki w godz. 9.00-13.00, czwartki w godz. 13.00 – 17.00

Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w MEDIOLANIE

(Obszar urzędowania - 8 regionów północnych Włoch tj. Piemont, Dolina Aosty, Lombardia, Trydent-Górna Adyga, Weneto, Friuli-Wenecja Julijska, Emilia Romania i Liguria)

adres: Corso Vercelli 56
Milano 20145, Italia
centrala: +39 02 480 18 978
+39 02 480 19 084

fax: +39 02 480 20 345

tel. alarmowy – tylko wypadki nadzwyczajne (po godzinie 16.30): +39 33 55 68 57 86

e-mail: mediolan.kg.sekretariat@msz.gov.pl

strona internetowa: www.milano.polemb.net

godziny otwarcia urzędu dla interesantów: poniedziałki, wtorki, środy i piątki w godz. 9.00-13.00, czwartki w godz. 13.00 – 17.00

1.2./KONSULATY HONOROWE

Konsulat Honorowy Rzeczypospolitej Polskiej w BOLONII

(obszar urzędowania - region Emilia Romagna)

adres: Via S.Stefano, 63

40100 Bologna, Italia

tel. +39 051 228 909

fax +39 051 227 238

e-mail: infoconsolatopolacco@libero.it

godz. urzędowania: poniedziałki, środy i piątki w godz. 8.30-11.30

Kompetencje: bez uprawnień do poświadczeń, paszportowych i wizowych.

Konsulat Honorowy Rzeczypospolitej Polskiej w GENUI

(obszar urzędowania - region Liguria)

adres: Piazza Tommaseo 4/5

16129 Genova, Italia

tel.: +39 010 310 62 75

fax: +39 010 366 489

e-mail: conpoloniage@gmail.it

Kompetencje: bez uprawnień do poświadczeń, paszportowych i wizowych.

Konsulat Honorowy Rzeczypospolitej Polskiej w TURYNIE
(obszar urzędowania - region Piemont)

adres: Corso Galileo Galilei 40

10126 Torino, Italia

tel./ fax +39 011 62 38 97

e-mail: ulrico.leiss@katamail.com

Kompetencje: bez uprawnień do poświadczeń, paszportowych i wizowych.

Konsulat Generalny Honorowy Rzeczypospolitej Polskiej w WENECJI
(obszar urzędowania - region Weneto oraz Friuli Wenecja Julijska)

adres: Palazzo Condulmer, Fondamenta Condulmer

Santa Croce 251; 30135 Venezia, Italia

tel. +39 347 443 74 92

fax +39 043 178 210

e-mail: venezia@consolatodipolonia.it

Kompetencje: bez uprawnień do poświadczeń, paszportowych i wizowych.

Opracowanie:

Wydział Konsularny Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Rzymie:

Jadwiga Pietrasik

Kamila Kowalska

www.rzym.polemb.net

Przy wkladzie ze strony Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Mediolanie (w szczególności w zakresie informacji dla kierowców i posiadaczy samochodów).

www.milano.polemb.net